

Voortoets huidig gebruik

**Beheerplan Nieuwkoopse Plassen & de Haeck
Provincie Zuid-Holland**

9 april 2025 - Confidential

Contactpersoon

ARCADIS NEDERLAND B.V.

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 220
3800 AE Amersfoort
Nederland

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
1.1	Aanleiding en doel	6
1.2	Methode	6
1.3	Leeswijzer	8
2	Juridisch kader	9
2.1	Vrijstelling instandhoudingsmaatregelen	9
2.2	Vrijstelling Natura 2000-activiteiten	9
2.3	Project als bedoeld in art. 6 lid 3 Hrl	10
2.4	Natura 2000-activiteit in de Omgevingswet	11
2.5	Beheer en onderhoud	12
3	Beschrijving en afbakening te beoordelen Natura 2000-waarden	14
3.1	Afbakening Natura 2000-waarden	14
3.1.1	Habitattypen	14
3.1.2	Habitatrichtlijnsoorten	16
3.1.3	Broedvogels	17
3.1.4	Niet broedvogels	17
3.1.5	Deelconclusie afbakening instandhoudingsdoelen	18
3.2	Beschrijving relevante Natura 2000-waarden	19
3.2.1	Habitattypen	19
3.2.1.1	H3140 Kranswierwateren	19
3.2.1.2	H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	19
3.2.1.3	H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	20
3.2.1.4	H6410 Blauwgraslanden	21
3.2.1.5	H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	22
3.2.1.6	H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	22
3.2.1.7	H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosriet-landen)	23
3.2.1.8	H7210 Galigaan-moerassen	24
3.2.1.9	H91D0 Hoogveenbossen	24
3.2.2	Habitatrichtlijnsoorten	25

3.2.2.1	Zeggekorfslak	25
3.2.2.2	Noordse woelmuis	25
3.2.2.3	Groenknolorchis	27
3.2.2.4	Platte schijfhoren	27
3.2.3	Broedvogels	28
3.2.3.1	Roerdomp	28
3.2.3.2	Zwarte stern	29
3.2.4	Niet-broedvogels	30
3.2.4.1	Kolgans	30
4	Beschrijving te beoordelen activiteit	31
4.1	Bedrijven en commerciële activiteiten: mostrekken	31
4.1.1	Beschrijving zoals opgenomen in het eerste beheerplan	31
4.1.2	Huidige vorm van de activiteit	31
5	Afbakening van storingsfactoren	33
5.1	Inleiding	33
5.2	Afbakening effecten	33
5.3	Aard en reikwijdte van storingsfactoren	34
5.3.1	Bedrijven en commerciële activiteiten: mostrekken	34
5.4	Conclusie afbakening	34
6	Effectbeschrijving en beoordeling	36
6.1	Mostrekken	36
6.1.1	Mechanische effecten	36
6.1.2	Geluid en optische verstoring	37
7	Conclusie	39
8	Literatuur	40
Vergunningvrij		43
	Vrijstelling instandhoudingsmaatregelen	43
	Geen Natura 2000-activiteit	44
Niet bij voorbaat vergunningvrij		46
Vergunningplichtig		48

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Provincie Zuid-Holland heeft Arcadis gevraagd het tweede beheerplan (beheerplanperiode 2025-2031) voor het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck op te stellen. Het beheerplan geeft aan hoe het met het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen gaat, welke knelpunten er eventueel nog opgelost moeten worden om deze instandhoudingsdoelen te behalen en welke maatregelen hiervoor worden getroffen. Het beschrijft de mogelijkheden om de beschermde natuur verder te ontwikkelen en het geeft een kader voor vergunningverlening en handhaving voor de activiteiten die in en rond het gebied plaatsvinden. In het eerste beheerplan (provincie Zuid-Holland, 2015a) is een beoordeling opgenomen, waarin is getoetst of het huidige gebruik eventuele (significant) negatieve effecten heeft op de beschermde Natura 2000-waarden voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. In het eerste beheerplan werd onder huidige gebruik verstaan: alle legale vormen van gebruik die op 1 januari 2015 plaatsvonden (provincie Zuid-Holland, 2015a). Het vorige beheerplan is opgesteld onder de toen geldende Wet natuurbescherming. Sinds 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht geworden. Om die reden is besloten om voor het nieuwe beheerplan opnieuw te kijken of het toen geldende huidige gebruik (hierna activiteiten) mogelijk vergunningplichtig is. Deze toets is in twee stappen uitgevoerd: in de eerste stap is gekeken welke activiteiten op voorhand niet vergunningplichtig zijn. Wanneer een activiteit vergunningplichtig is, is door provincie Zuid-Holland beoordeeld of een vrijstelling van vergunningplicht in het nieuwe beheerplan wenselijk en mogelijk haalbaar is. In 8Bijlage A is een overzicht en toelichting opgenomen van deze activiteiten. In stap 2 is een voortoets uitgevoerd. Van één activiteit is besloten dat een voortoets noodzakelijk is, namelijk:

- bedrijven en commerciële activiteiten: mostrekken.

Wanneer een activiteit niet is opgenomen in 8Bijlage A of in voorliggende voortoets dan is de initiatiefnemer van de activiteit zelf verantwoordelijk voor het uitvoeren van de toetsing en (indien nodig) het aanvragen van een vergunning.

In de voorliggende voortoets wordt beoordeeld of significant negatieve effecten van bovengenoemde activiteit kunnen worden uitgesloten. Wanneer niet op voorhand kan worden uitgesloten dat de activiteit zonder vergunning¹ wordt uitgevoerd, zijn er twee opties:

1. De provincie stelt een passende beoordeling (PB) en eventueel een plan-milieueffectrapportage (planMER) op, waarin wordt onderzocht en beoordeeld of en zo ja hoe de activiteit wél vergunningvrij kan worden uitgevoerd en kan worden opgenomen in het beheerplan.
2. De activiteit wordt niet opgenomen in het beheerplan als zijnde vergunningvrij. De uitvoerder van de activiteit is daarmee vergunningplichtig en verantwoordelijk om een verdere effectbeoordeling uit te laten voeren en, indien nodig, een vergunning aan te vragen. Zonder verdere toetsing en waar nodig een vergunning is voortzetting van deze activiteit illegaal.

Het doel van deze voortoets is dus om te beoordelen of significant negatieve effecten op de Natura 2000-waarden voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen door het toestaan van deze activiteit op voorhand is uit te sluiten.

1.2 Methode

Het beoordelen van de activiteit is gedaan aan de hand van twee stappen, die hieronder nader worden toegelicht.

Stap 1: Selectie activiteiten die beoordeeld moeten worden

Voorafgaand aan voorliggende voortoets heeft Arcadis een analyse uitgevoerd naar de activiteiten die in het eerste beheerplan waren vrijgesteld of uitgezonderd van vergunningplicht dan wel vergunningvrij konden worden opgenomen (omdat de kans op significant negatieve effecten kon worden uitgesloten). In deze analyse is beoordeeld of de activiteiten, die zijn opgenomen in het eerste beheerplan als zijnde niet vergunningplichtig, dat ook in de huidige situatie zijn. Om tot dit oordeel te komen zijn onderstaande deelstappen doorlopen:

¹ Tenzij anders aangegeven wordt met 'vergunning' in deze voortoets bedoeld: een vergunning in kader van de Omgevingswet voor een Natura 2000-activiteit.

1. Kan op voorhand gesteld worden dat de activiteit niet meer plaatsvindt?
Ja: toetsing niet aan de orde. Nee: door naar volgende vraag.
 2. Is de activiteit noodzakelijk voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen?
Ja: uitgezonderd van de omgevingsvergunningplicht. Nee: door naar volgende vraag.
 3. Is de activiteit een Natura 2000-activiteit, zoals bedoeld in de Omgevingswet? Zie ook het juridisch kader in hoofdstuk 2.
Nee: geen omgevingsvergunningplicht. Ja: door naar volgende vraag.
 4. Is de activiteit vrijgesteld onder een ander wettelijk kader, zoals bijvoorbeeld de provinciale Omgevingsregelingen of Omgevingsverordeningen?
Ja: geen omgevingsvergunningplicht. Nee: door naar volgende vraag.
 5. Vervolgens is geïnventariseerd welke vergunningplichtige activiteiten al een omgevingswetvergunning voor een Natura 2000-activiteit hebben. Als de activiteit op basis van een bestaande omgevingsvergunning (voor een Natura 2000-activiteit) wordt uitgevoerd en niet op basis van de vrijstelling in het eerste beheerplan, hoeft de activiteit evenmin meegenomen te worden in de voortoets. De activiteit is immers al vergund, los van het beheerplan.
- Tot slot is voor de activiteiten, die niet bij voorbaat vergunningvrij of uitgezonderd zijn van de omgevingsvergunningplicht en waarvoor geen vergunning is afgegeven door provincie Zuid-Holland, beoordeeld of een vrijstelling van vergunningplicht in het nieuwe beheerplan wenselijk en mogelijk haalbaar is.

De hierboven beschreven doorlopen deelstappen 1 t/m 6 hebben geleid tot een overzicht van de activiteiten die wel of niet getoetst worden. In 8Bijlage A is een overzicht opgenomen van de activiteiten die niet getoetst worden in deze voortoets. Voor de activiteit, die wel beoordeeld wordt in deze voortoets, is overgegaan naar stap 2, hieronder beschreven.

Stap 2: Voortoets

Deze stap is de voorliggende voortoets. Hierin wordt de activiteit, die uit stap 1 is overgebleven, beoordeeld op significant negatieve effecten op de Natura 2000-waarden, waardoor de instandhoudingsdoelstellingen, die aan de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck zijn meegegeven, niet gehaald worden, op voorhand uitgesloten kunnen worden. Hiervoor worden de volgende deelstappen doorlopen:

1. Beschrijving van de te beoordelen activiteit.
 - Als basis is hiervoor de informatie over de activiteit uit het eerste beheerplan en tweede beheerplan genomen (provincie Zuid-Holland, 2015a). Deze informatie is aangevuld met de meest recente informatie beschikbaar op internet en vanuit contact met de betreffende uitvoerende partijen.
2. Afbakening en beschrijving relevante Natura 2000-waarden.
 - Hierin zijn de inzichten uit het tweede beheerplan (provincie Zuid-Holland, 2025) opgenomen, waaruit blijkt welke doelen momenteel (januari 2025) wel en niet behaald worden. Van de instandhoudingsdoelstellingen, waarbij doelen niet behaald worden, wordt beoordeeld of de activiteit hier mogelijk een negatief effect op kan hebben. Daarnaast wordt beschreven waar in het gebied de relevante Natura 2000-waarden zich bevinden en voor welke storingsfactoren ze gevoelig zijn.
3. Afbakening van storingsfactoren.
 - Hierin wordt beschreven welke storingsfactoren mogelijk optreden bij de relevante activiteit.
4. Beschrijving en beoordeling van effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelen.
 - In deze stap worden mogelijke (negatieve) effecten van deze activiteit op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen beschreven en beoordeeld. Hieruit wordt geconcludeerd of significant negatief effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen wel of niet op voorhand uitgesloten kunnen worden. Enkel de getoetste activiteit, waarvan blijkt dat significant negatieve effecten op de relevante instandhoudingsdoelen van het N2000-gebied op voorhand kunnen worden uitgesloten, wordt als niet vergunningplichtig opgenomen in het beheerplan.

1.3 Leeswijzer

In deze voortoets wordt in hoofdstuk 2 het juridisch kader toegelicht. Hierin wordt beschreven hoe de juridische houdbaarheid van de vrijstellingen samenhangt met het huidige juridische kader van de Omgevingswet. In hoofdstuk 3 worden de relevante Natura 2000-waarden voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck afgebakend en beschreven. Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de activiteiten die worden beoordeeld in de voortoets, hoe die zijn beschreven in het vorige beheerplan en wat de huidige vorm van de activiteiten is. Daarna vindt in hoofdstuk 5 de afbakening van de storingsfactoren plaats. Hierbij wordt per gebruik beschreven wat de aard en de reikwijdte zijn van de storingsfactoren die kunnen plaatsvinden. In hoofdstuk 6 wordt voor elke activiteit beoordeeld of significant negatieve effecten ten gevolge van de activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen op voorhand kunnen worden uitgesloten. Tot slot wordt in hoofdstuk 7 een overzicht gegeven van de conclusies en staan in hoofdstuk 8 de geraadpleegde bronnen. In Bijlage A is een overzicht opgenomen van het niet-getoetste gebruik.

2 Juridisch kader

De juridische houdbaarheid van de vrijstellingen hangt samen met het huidige juridische kader Omgevingswet dat hieronder kort wordt toegelicht.

2.1 Vrijstelling instandhoudingsmaatregelen

Het verbod in artikel 5.1, lid 1, aanhef en onder e Omgevingswet (hierna Ow), om zonder omgevingsvergunning een Natura 2000-activiteit te verrichten, geldt niet voor activiteiten die zijn aangewezen in een programma als het programma geheel of ook betrekking heeft op de inrichting, het beheer of het gebruik van een Natura 2000-gebied en maatregelen bevat om de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied te bereiken (artikel 11.18 lid 2, onder a Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)). In een Natura 2000-beheerplan worden instandhoudings- en passende maatregelen opgenomen om instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Deze instandhoudings- en passende maatregelen zijn dus vrijgesteld van de omgevingsvergunningsplicht van een Natura 2000-activiteit. Hiervoor geldt geen beoordelingsplicht. Dat betekent dat de huidige (en toekomstige) instandhoudingsmaatregelen, bedoeld voor het behalen van de voor het betreffende gebied geldende instandhoudingsdoelstellingen, niet beoordeeld hoeven te worden en dus geen onderdeel uitmaken van de vrijstellingstoetsen (voortoets en eventueel passende beoordeling).

2.2 Vrijstelling Natura 2000-activiteiten

De Omgevingswet spreekt van Natura 2000-activiteiten. Een Natura 2000-activiteit is een:

“activiteit, inhoudende het realiseren van een project als bedoeld in art. 6 lid 3 Hrl dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied” (bijlage A Omgevingswet).

Voor een Natura 2000-activiteit is in beginsel een omgevingsvergunning nodig (artikel 5, lid 1, onder de Ow). In bepaalde gevallen is hier een vrijstelling voor. In paragraaf 11.1.2 van het Bal staan de vergunningvrije gevallen aangewezen. Deze zijn hieronder weergegeven:

- Een andere wet staat de Natura 2000-activiteit toe. Als voorwaarde geldt dat bij die toestemming voldaan is aan de beoordelingsregels voor de Natura 2000-activiteit (artikel 11.16 Bal lid a).
- Visserijactiviteiten die onder het visserijbeleid van de Europese Unie vallen en plaatsvinden in de exclusieve economische zone² (EEZ) (artikel 11.16 Bal lid b).
- Een programma wijst de activiteit aan als vergunningvrij (artikel 11.18 Bal). Dit geldt dus, zoals eerder al aangegeven, voor een Natura 2000-beheerplan.
- De Omgevingsregeling of omgevingsverordening wijst een Natura 2000-activiteit aan als vergunningvrij (artikel 11.19).
 1. De Omgevingsregeling kan een Natura 2000-activiteit als vergunningvrij aanwijzen in één van de volgende gevallen:
 - Het gaat om een Natura 2000-activiteit van nationaal belang
 - Het vrijstellen is vanwege algemeen belang
 2. Een omgevingsverordening kan voor een Natura 2000-activiteit zonder nationaal of algemeen belang een vrijstelling opnemen.
- Een ministeriële regeling wijst een Natura 2000-activiteit aan als vergunningvrij (artikel 11.19).

De hierboven genoemde vrijstelling kan ook een bepaalde factor, die onder een bepaalde drempelwaarde van de Omgevingsverordening of Omgevingsregeling blijft, buiten de vergunningplicht laten. Zo kan de vrijstelling de factor ‘stikstofdepositie’ buiten de vergunningplicht laten als die onder een bepaalde drempelwaarde blijft. De vergunningplicht blijft dan wel aan de orde voor andere factoren zonder drempelwaarde, zoals lawaai of trillingen (artikelen 11.19 en 11.20, beide tweede lid, Bal).

² Rijkswet instelling exclusieve economische zone (1-1-2023). Dit besluit bepaalt dat de grenzen van de Nederlandse EEZ samenvallen met:
a. de 12 zeemijlengrens van de territoriale zee van Nederland, bedoeld in artikel 1(1) van de Wet grenzen Nederlandse territoriale zee (binnengrens) en
b. de grenzen van het aan Nederland toekomende gedeelte van het continentaal plat (buitengrens).

Het opnemen van een vrijstelling in een programma, anders dan het Natura 2000-beheerplan, Omgevingsverordening of Omgevingsregeling, mag alleen bij het voldoen aan één van onderstaande voorwaarden (artikel 11.21, Bal):

- Op voorhand op grond van objectieve gegevens met zekerheid kan worden uitgesloten dat die activiteit afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied kan hebben.
- Een passende beoordeling, als bedoeld in artikel 8.74b van het Besluit kwaliteit leefomgeving, is uitgevoerd, waaruit de zekerheid is verkregen dat die activiteit de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten.
- Voor zover het een aanwijzing in een omgevingsverordening of ministeriële regeling betreft: de activiteit, met inachtneming van artikel 8.74b, tweede en derde lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, kan worden gerechtvaardigd op grond van dwingende redenen van groot openbaar belang, het ontbreken van alternatieve oplossingen en het treffen van compenserende maatregelen (ADC-toets) die waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft.

Wanneer de bestaande vrijgestelde activiteiten in het Natura 2000-beheerplan vallen onder een van bovenstaande vrijstellingen **en** is voldaan aan een van bovengenoemde voorwaarden a t/m c, dan maakt deze activiteit geen onderdeel uit van de vrijstellingstoetsen (voortoets en eventueel passende beoordeling).

2.3 Project als bedoeld in art. 6 lid 3 Hrl

Artikel 6 lid 3 van de Habitatrichtlijn zegt het volgende:

"Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in lid 4, geven de bevoegde nationale instanties slechts toestemming voor dat plan of project nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten en nadat zij in voorkomend geval inspraakmogelijkheden hebben geboden."

In 2018 heeft de Europese Commissie een document gepubliceerd met richtsnoeren voor de interpretatie van bepaalde begrippen die worden gebruikt in artikel 6 van de Habitatrichtlijn (Europese Commissie, 2018). Hierin is een uitleg opgenomen van het onderdeel van het artikel "Dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer". De Europese Commissie zegt hierover het volgende:

"Te oordelen naar de context en de bedoeling van artikel 6 verwijst het begrip "beheer" naar het instandhoudingsbeheer van een gebied, zoals blijkt uit artikel 6, lid 1. Als een activiteit direct verband houdt met en noodzakelijk is voor het voldoen aan de instandhoudingsdoelstellingen, is deze bijgevolg vrijgesteld van het vereiste van de beoordeling".

Activiteiten die voldoen aan de definitie van artikel 6 lid 3 maken wel onderdeel uit van de voortoets.

Activiteiten die niet onder artikel 6, lid 3, vallen, moeten wel verenigbaar zijn met de bepalingen van artikel 6, lid 1, — of, in het geval van SBZ's voor vogels, artikel 3 en artikel 4, leden 1 en 2, van de Vogelrichtlijn — en artikel 6, lid 2, van de Habitatrichtlijn (Europese Commissie, 2018). Deze artikelen zijn volledigheidshalve in het tekstkader opgenomen, maar deze maken geen onderdeel uit van de voortoets.

Artikel 6 lid 1 Habitatrichtlijn

'De lidstaten treffen voor de speciale beschermingszones de nodige instandhoudingsmaatregelen; deze behelzen zo nodig passende specifieke of van ruimtelijke ordeningsplannen deel uitmakende beheersplannen en passende wettelijke, bestuursrechtelijke of op een overeenkomst berustende maatregelen, die beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen natuurlijke habitats van bijlage I en de soorten van bijlage II die in die gebieden voorkomen.'

Artikel 6 lid 2 Habitatrichtlijn

'De lidstaten treffen passende maatregelen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert en er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen voor zover die factoren, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn een significant effect zouden kunnen hebben.'

Artikel 6 lid 3 Habitatrichtlijn

'Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in lid 4, geven de bevoegde nationale instanties slechts toestemming voor dat plan of project nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten en nadat zij in voorkomend geval inspraakmogelijkheden hebben geboden.'

Artikel 3 lid 1 en 2 Vogelrichtlijn

'1. Met inachtneming van de in artikel 2 genoemde eisen nemen de Lidstaten alle nodige maatregelen om voor alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen, in stand te houden of te herstellen.'

'2. Voor de bescherming, de instandhouding en het herstel van biotopen en leefgebieden worden in de eerste plaats de volgende maatregelen getroffen:

- a) instelling van beschermingszones;*
- b) onderhoud en ruimtelijke ordening overeenkomstig de ecologische eisen van leefgebieden binnen en buiten de beschermingszones;*
- c) herstel of weer aanleggen van vernietigde biotopen;*
- d) aanleg van biotopen.'*

Artikel 4 lid 1 en 2 Vogelrichtlijn

'1. Voor de leefgebieden van de in bijlage I vermelde soorten worden speciale beschermingsmaatregelen getroffen, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten.'

In dat verband wordt gelet op:

- a) soorten die dreigen uit te sterven;*
- b) soorten die gevoelig zijn voor bepaalde wijzigingen van het leefgebied;*
- c) soorten die als zeldzaam worden beschouwd omdat hun populatie zwak is of omdat zij slechts plaatselijk voorkomen;*
- d) andere soorten die vanwege de specifieke kenmerken van hun leefgebied speciale aandacht verdienen.'*

Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met de tendensen en de schommelingen van het populatiepeil.

De Lidstaten wijzen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte gebieden als speciale beschermingszones aan, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten in de geografische zee - en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, behoeven.'

'2. De Lidstaten nemen soortgelijke maatregelen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften van het gebied van bescherming in de geografische zee - en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, ten aanzien van hun broed-, rui- en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in hun trekzones. Met het oog hierop besteden de Lidstaten zelf bijzondere aandacht aan de bescherming van watergebieden en in het bijzonder aan de watergebieden van internationale betekenis.'

2.4 Natura 2000-activiteit in de Omgevingswet

Onder de Wnb was bij het realiseren van een project een vergunning nodig wanneer het project significante gevolgen kon hebben voor een Natura 2000-gebied (artikel 2.7, lid 2, Wnb). Onder de Ow is dit een Natura 2000-activiteit: "een activiteit, inhoudende het realiseren van een project als bedoeld in artikel 6, lid 3, van de Habitatrichtlijn dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied".

2.5 Beheer en onderhoud

Voor een Natura 2000-activiteit is geen omgevingsvergunning nodig als een activiteit kan worden gekwalificeerd als beheer en onderhoud. Bij beheer en onderhoud binnen de definitie van het ministerie van LVVN gaat het niet om nieuwe activiteiten, maar om activiteiten die een voortzetting zijn van een al bestaande en legaal uitgevoerde activiteit of project.³ Beheer en onderhoud is een integraal en logisch onderdeel van een project of activiteit. Het vormt dan ook geen zelfstandig project in de zin van de Habitatrichtlijn en om die reden wordt het niet aangemerkt als een Natura 2000-activiteit.

Er geldt een aantal voorwaarden om aangemerkt te kunnen worden als beheer en onderhoud:

- Het betreft een project of activiteit, waarvoor onder nationaal recht toestemming is verleend vóór de inwerkingtreding van de Habitatrichtlijn; dit gaat om activiteiten of projecten die al plaatsvonden vóór de Europese referentiedatum⁴ en die sinds die tijd niet wezenlijk zijn veranderd.
- Het betreft een project of activiteit die dateert van na de Europese referentiedatum en die is beoordeeld op grond van de Wet natuurbescherming of de Natuurbeschermingswet 1998 en waarvan vergunde inrichting en gebruik niet veranderd zijn.
- Het moet gaan om één enkele verrichting die zich kenmerkt door een gemeenschappelijk doel, continuïteit en volledige overeenstemming, met name wat betreft de plaatsen waar en de voorwaarden, waaronder de activiteit wordt uitgevoerd.

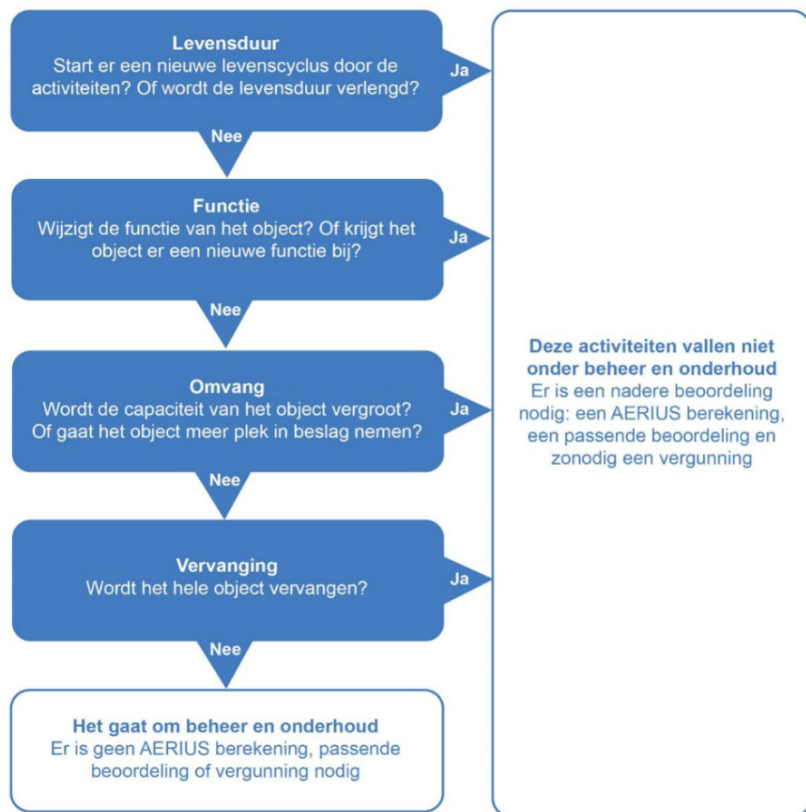
Deze voorwaarden vloeien voort uit jurisprudentie van zowel het Europese Hof van Justitie⁵ als van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State⁶. Figuur 2-1 geeft een schema, waarin de stappen zijn gegeven om te bepalen of een activiteit valt onder beheer en onderhoud.

³ Dit volgt ook uit jurisprudentie: “Het arrest maakt duidelijk dat voor een project, waarvoor vóór afloop van de omzettingstermijn toestemming is verleend en waarbij doorlopende onderhoudswerkzaamheden als één enkele verrichting onder dat project kunnen worden beschouwd, het vereiste van voorafgaande beoordeling in de zin van artikel 6 lid 3 van de Habitat richtlijn niet geldt.”, zie <https://ecer.minbuza.nl/-/c-226-08-stadt-papenburg-tegen-bondsrepubliek-duitsland-arrest-van-14-januari-2010>, geraadpleegd op 29-10-2024.

⁴ Zie voor een actuele lijst van de Europese referentiedata per N2000-gebied: [Referentiedata Natura 2000 gebieden - BIJ12](#). Indien meerdere referentiedata van toepassing zijn op één gebied, wordt voor het gehele gebied uitgegaan van de oudste referentiedatum. Over het algemeen geldt 10 juni 1994 als referentiedatum voor Vogelrichtlijngebieden (de datum waarop de verplichtingen van artikel 6 Habitatrichtlijn van toepassing werden op Vogelrichtlijn gebieden) en 7 december 2004 als referentiedatum voor Habitatrichtlijngebieden.

⁵ HvJ EU 14-01-2010, ECLI:EU:C:2010:10 (Stadt Papenburg).

⁶ ABRvS 29 mei 2019 ECLI:NL:RVS:2019:1604 (PAS – beweiden en bemesten).

Figuur 2-1: Vragen om te bepalen of een activiteit beheer en onderhoud betreft. Voor levensduur betreft het de levensduur, waarop het te beheren object berekend is. Als deze levensduur wordt aangepast of verlengd door de ingreep, dan valt dit niet onder beheer en onderhoud.

3 Beschrijving en afbakening te beoordelen Natura 2000-waarden

3.1 Afbakening Natura 2000-waarden

Het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck is voor diverse habitattypen, Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten (zowel broedvogels als niet-broedvogels) aangewezen. In Tabel 3-1 t/m Tabel 3-4 zijn overzichten weergegeven van de doelstellingen en trends van deze aangewezen habitattypen en soorten. Hierbij is ook de eventuele restopgave opgenomen die er nog ligt om aan deze doelstelling te voldoen binnen Nieuwkoopse Plassen & de Haeck. Aan de hand van deze tabellen wordt afgebakend welke aangewezen habitattypen en/of doelsoorten wel of niet nader beoordeeld zullen worden in deze voortoets. Bij instandhoudingsdoelstellingen, waarbij geen sprake is van een negatieve trend en waarvan de instandhoudingsdoelstelling gehaald worden, kunnen de huidige activiteiten geen significant negatief effect hebben op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Immers anders zouden de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald kunnen worden. Deze situatie kan in de toekomst veranderen, daarom moet bij het opstellen van het volgende beheerplan hier opnieuw een oordeel over worden gegeven. Om de selectie van instandhoudingsdoelstellingen te maken wordt de volgende methode gehanteerd:

1. Voor de afbakening van de habitattypen worden de volgende habitattypen niet verder meegenomen in deze voortoets:
 1. Habitattypen met een behoudsdoelstelling, waarbij geen sprake is van een negatieve trend in oppervlak en/of kwaliteitsverlies en geen knelpunten worden onderkend
 2. Habitattypen met een uitbreidings-/verbeteringsdoelstelling, waarbij sprake is van een positieve trend in oppervlak en/of kwaliteit en geen knelpunten worden onderkendDe overige habitattypen worden wel nader beoordeeld in deze voortoets (zie paragraaf 3.1.1).
2. Voor de afbakening van de Habitatrichtlijnsoorten worden de volgende soorten niet verder meegenomen in deze voortoets:
 1. Soorten waarvan het leefgebied op orde is (geen drukfactoren aanwezig zijn) en de aantalsontwikkeling, zo ver bekend, positief isDe overige Habitatrichtlijnsoorten worden wel nader beoordeeld in deze voortoets (zie paragraaf 3.1.2).
3. Voor de afbakening van de Vogelrichtlijnsoorten worden de volgende soorten niet verder meegenomen in deze voortoets:
 1. Soorten waarbij het doelaantal gekoppeld aan de draagkracht van het gebied (ruim) wordt gehaald en de trend positief is
 2. Soorten waarbij het doelaantal niet wordt gehaald of de trend negatief is maar waarvoor draagkracht van het Natura 2000-gebied op orde is en de oorzaak hiervan buiten het gebied ligtDe overige Vogelrichtlijnsoorten worden wel nader beoordeeld in deze voortoets (zie paragraaf 3.1.3 en 3.1.4).

In alle gevallen geldt een voorzorgsbeginsel, dat inhoudt dat habitattypen en/of soorten bij onzekerheid of onduidelijkheid over de huidige staat van instandhouding wel nader beoordeeld worden in deze voortoets.

3.1.1 Habitattypen

Zie Tabel 3-1 voor de samenvatting van de doelstellingen en trends van de habitattypen in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Enkel voor het habitatype H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea) worden de instandhoudingsdoelstellingen van behoud van oppervlak en kwaliteit behaald vanwege een positieve trend in oppervlak en het ontbreken van een restopgave voor kwaliteit. Voor de overige habitattypen H3140 Kranswierwateren, H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, H4010B Vochtige heiden, H6410 Blauwgraslanden, H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje), H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen), H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosriet-landen), H7210 Galigaan-moerassen en H91D0 Hoogveenbossen ligt een restopgave voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze habitattypen worden de mogelijke storingsfactoren van de activiteit daarom wel nader beoordeeld in deze voortoets.

Tabel 3-1. Overzicht van de doelstellingen en trends van de habitattypen binnen Nieuwkoopse Plassen & De Haeck en de restopgave om aan deze doelstelling te voldoen (Provincie Zuid-Holland, 2025.)

Code	Habitatype	Doelstelling		Oppervlak			Kwaliteit	
		Oppervlak	Kwaliteit	T0 [ha] (2008-2009)	T1 [ha] (2017-2019)	Trend	Kwaliteit	Restopgave kwaliteit
H3140	Kranswierwateren	>	>	18,10	1,91	Negatief	Vegetatie: goed Typische soorten: slecht Abiotiek: slecht Structuur en functie: slecht	Ja, typische soorten*, abiotiek en structuur en functie niet op orde
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	>	>	91,82	15,70	Onbekend **	Vegetatie: matig (deels goed) Typische soorten: goed (deels matig) Abiotiek: matig Structuur en functie: matig	Ja, vegetatie*, abiotiek en structuur en functie niet op orde
H4010B	Vochtige heiden	>	>	17,42	27,17	Positief	Vegetatie: goed (klein deel matig) Typische soorten: goed Abiotiek: matig Structuur en functie: matig	Ja, abiotiek en structuur en functie niet op orde
H6410	Blauwgraslanden	>	>	15,61	4,90	Negatief	Vegetatie: matig (deels goed) Typische soorten: goed (deels matig) Abiotiek: slecht Structuur en functie: slecht	Ja, vegetatie*, abiotiek en structuur en functie niet op orde
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	=	=	17,55	48,59	Positief	Vegetatie: goed/matig Typische soorten: matig Abiotiek: voldoet Structuur en functie: voldoet	Geen
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	=	=	0,607	0,00	Negatief	Vegetatie: geen gegevens Typische soorten: geen gegevens Abiotiek: slecht Structuur en functie: matig	Ja, vegetatie*, typische soorten*, abiotiek en structuur en functie niet op orde
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	>	>	0,42	0,00	Negatief	Vegetatie: geen gegevens Typische soorten: geen gegevens Abiotiek: slecht Structuur en functie: slecht	Ja, vegetatie*, typische soorten*, abiotiek en structuur en functie niet op orde
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosriet-landen)	>	>	191,49	235,90	Positief	Vegetatie: goed (deels matig) Typische soorten: goed (deels matig en slecht) Abiotiek: matig Structuur en functie: matig	Ja, abiotiek en structuur en functie niet op orde

H7210	Galigaan-moerassen	=	=	0,21	0,04	Lijkt positief***	Vegetatie: goed Typische soorten: slecht Abiotiek: voldoet Structuur en functie: matig	Ja, typische soorten* en structuur en functie niet op orde
H91D0	Hoogveenbossen	=	=	30,35	14,12	Negatief	Vegetatie: matig (klein deel goed) Typische soorten: slecht Abiotiek: slecht Structuur en functie: slecht	Ja, vegetatie*, typische soorten*, abiotiek en structuur en functie niet op orde

* De opgave voor dit kwaliteitskenmerk verloopt indirect: wanneer de randvoorwaarden voor abiotiek en structuur en functie op orde zijn dan zal dat resulteren in een verbetering van de vegetatiekundige kwaliteit en de aanwezigheid van typische soorten. Voor de vegetatiekundige kwaliteit en de aanwezigheid van typische soorten worden daarom geen gerichte maatregelen geformuleerd.

** Van H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden kan niet met zekerheid gezegd worden of het verschil tussen de T0 en T1 een daadwerkelijke afname betreft, of dat sprake is van een karteereffect.

*** De ogenschijnlijke afname van H7210 Galigaanmoerassen tussen de T0 en de T1 is waarschijnlijk een karteereffect. De soort galigaan is sinds 2009 sterk toegenomen (Langbroek *et al.*, 2019b). Daardoor lijkt de trend van de oppervlakte van het habitatype positief.

3.1.2 Habitatrichtlijnsoorten

Zie Tabel 3-2 voor de samenvatting van de doelstellingen en trends van de habitattypen in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Voor de Habitatrichtlijnsoorten gestreepte waterroofkever, bittervoorn, kleine modderkruiper en rivierdonderpad geldt dat de instandhoudingsdoelstellingen in de huidige situatie worden behaald vanwege een positieve of stabiele trend (Tabel 3-2), waardoor deze soorten niet nader beoordeeld zullen worden. Voor meervleermuis geldt een negatieve populatietrend, veroorzaakt door externe factoren (afname van verblijfslocaties in de omgeving). Echter heeft Nieuwkoopse Plassen & de Haeck zelf voldoende draagkracht als foerageergebied en geldt hiervoor geen restopgave, waardoor effecten van de activiteit op deze soort niet nader beoordeeld zullen worden. Voor de overige Habitatrichtlijnsoorten H1016 Zeggekorfslak, H1340 Noordse woelmuis, H1903 Groenknolorchis en H4056 Platte Schijfhoren worden de mogelijke storingsfactoren van de activiteit wel nader beoordeeld in deze voortoets vanwege een negatieve trend en restopgave.

Tabel 3-2. Overzicht van de doelstellingen en trends van de habitatrichtlijnsoorten binnen Nieuwkoopse Plassen & De Haeck en de restopgave om aan deze doelstelling te voldoen (Provincie Zuid-Holland, 2025).

Code	Habitatrichtlijnsoort	Doelstelling	Trend	Opgave
H1016	Zeggekorfslak	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie	Negatief	Vergroten omvang leefgebied en verbeteren kwaliteit leefgebied, want deze zijn achteruitgegaan. Ook verbeteren connectiviteit, zodat de soort nieuwe locaties kan bereiken en de populatie minder kwetsbaar wordt.
H1082	Gestreepte waterroofkever	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie	Positief	Geen, draagkracht voldoet. Populatie wel goed monitoren.
H1134	Bittervoorn	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie	Stabiel	Geen, draagkracht voldoet. Populatie wel goed monitoren (inclusief zoetwatermosselen), doorzicht is een aandachtspunt.
H1149	Kleine modderkruiper	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie	Stabiel	Geen, draagkracht voldoet. Populatie wel goed monitoren.
H1163	Rivierdonderpad	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie	Stabiel	Geen, draagkracht voldoet. Oeverstructuren in stand houden. Populatie goed monitoren.
H1318	Meervleermuis	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie	Negatief	Geen, draagkracht als foerageergebied voldoet, afname komt door externe factoren. Populatie wel goed monitoren en verblijfplaatsen in beeld brengen.
H1340	Noordse woelmuis	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie	Negatief	Connectiviteit verbeteren zodat verbindingen met andere populaties ontstaan. Vergroten omvang leefgebied en verbeteren kwaliteit leefgebied, want deze zijn achteruitgegaan. Populatie goed monitoren.

H1903	Groenknolorchis	Behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie	Negatief	Huidige draagkracht voldoet, echter creëren van pionier situaties door middel van plaggen en het graven van nieuwe petgaten is noodzakelijk voor behoud.
H4056	Platte schijfhoren	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie	Negatief	Vergroten omvang en kwaliteit leefgebied (onderwatervegetatie). Mogelijk is hiervoor een afname van exotische rivierkreeft nodig.

3.1.3 Broedvogels

Zie Tabel 3-3 voor de samenvatting van de doelstellingen en trends van de habitattypen in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Voor de broedvogelsoorten purperreiger, zwartkopmeeuw, snor en rietzanger geldt dat het doelaantal wordt behaald en de draagkracht van Nieuwkoopse Plassen & De Haeck voldoet. Aangezien er in de huidige situatie geen restopgave ligt voor deze soorten, zullen effecten van de activiteit niet nader beoordeeld worden in deze voortoets. Voor de soorten roerdomp en zwarte stern geldt dat het doelaantal niet wordt behaald en er sprake is van een negatieve of niet aantoonbare trend. Voor deze twee soorten geldt een restopgave in het gebied, daarom worden de mogelijke storingsfactoren van de activiteit voor deze soorten nader beoordeeld in deze voortoets.

Tabel 3-3. Overzicht van de doelstellingen en trends van de broedvogels binnen Nieuwkoopse Plassen & De Haeck en de restopgave om aan deze doelstelling te voldoen (Provincie Zuid-Holland, 2025.)

Code	Soort	Aantal			Restopgave
		Doel	Gemiddelde 2019/20-2023/24	Trend* (Berekend door Sovon)	
A021	Roerdomp	6	3	Niet aantoonbaar	Ja, voldoende geschikt foerageergebied aanwezig, maar broedhabitat is ontoereikend. Broedbiotoop (waterriet) dient ontwikkeld te worden.
A029	Purperreiger	120	180	Niet aantoonbaar	Geen, draagkracht voldoet
A176	Zwartkopmeeuw	9	340	Positief	Geen, draagkracht voldoet
A197	Zwarte stern	115	14	Negatief	Ja, huidige draagkracht is ontoereikend voor doelstelling. Creëren van geschikt natuurlijke broedbiotoop en foerageergebied (creëren openheid binnen straal van 650 m van (geschikte nestlocaties). Monitoren of nieuwe locaties nestvlotjes (2020) het broedsucces verhogen.
A292	Snor	25	103	Positief	Geen, draagkracht voldoet
A295	Rietzanger	680	860	Geen significante aantalsverandering	Geen, draagkracht voldoet

* Tussen 2010/11 en 2021/22

3.1.4 Niet broedvogels

Zie Tabel 3-4 voor de samenvatting van de doelstellingen en trends van de habitattypen in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Voor de niet-broedvogelsoorten grote zilverreiger, smient en krakeend geldt dat het doelaantal wordt behaald en de draagkracht van Nieuwkoopse Plassen & De Haeck voldoet. Aangezien er in de huidige situatie geen restopgave ligt voor deze soorten, zullen effecten van de activiteit niet nader beoordeeld worden in deze voortoets. Voor de soort kolgans geldt echter dat het doelaantal niet wordt behaald en dat er sprake is van een negatieve trend. Voor deze soort geldt een restopgave in het gebied, daarom worden de mogelijke storingsfactoren van de activiteit voor deze soorten nader beoordeeld in deze voortoets.

Tabel 3-4. Overzicht van de doelstellingen en trends van de niet-broedvogels binnen Nieuwkoopse Plassen & De Haeck en de restopgave om aan deze doelstelling te voldoen (Provincie Zuid-Holland, 2025.).

Code	Soort	Aantal			Restopgave
		Doel*	Gemiddelde 2018/19-2022/23	Trend** (Berekend door Sovon)	
A027	Grote zilverreiger	60	185	Positief	Geen, draagkracht voldoet
A041	Kolgans	3.000	Onbekend	Negatief	Draagkracht binnen N2000 lijkt te voldoen al zit het aantal onder de IHD. De soort lijkt pioniermoerassen in de omgeving als slaapplek te prefereren, wellicht omdat zich hier in de nabijheid meer geschikt foerageergebied bevindt dan binnen het N2000-gebied
A050	Smient	3.500	5.305	Geen significante aantalsverandering	Geen, draagkracht binnen N2000 voldoet
A051	Krakeend	90	290	Niet aantoonbaar	Geen, draagkracht binnen N2000 voldoet

* Seizoensmaximum, ** Tussen 2009/10 en 2021/22

3.1.5 Deelconclusie afbakening instandhoudingsdoelen

Voor de volgende habitattypen en Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten is nadere beoordeling van effecten van de activiteit op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen vereist:

- Habitattypen
 - H3140 Kranswierwateren
 - H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden
 - H4010B Vochtige heiden
 - H6410 Blauwgraslanden
 - H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)
 - H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)
 - H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosriet-landen)
 - H7210 Galigaan-moerassen
 - H91D0 Hoogveenbossen
- Habitatrichtlijnsoorten
 - Zeggekorfslak
 - Noordse woelmuis
 - Groenknolorchis
 - Platte schijfhoren
- Broedvogels
 - Roerdomp
 - Zwarte stern
- Niet-broedvogels
 - Kolgans

3.2 Beschrijving relevante Natura 2000-waarden

3.2.1 Habitattypen

3.2.1.1 H3140 Kranswierwateren

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor kranswierwateren is uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit.

Verspreiding

Kranswierwateren komen voor in verschillende delen in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck en zijn met name gelegen in het Plassen- en moerasgebied. Het huidige oppervlak Kranswierwateren bedraagt 1,9 ha (Van der Goes, 2024). Het habitatype is momenteel gebonden aan sloten en de Gaatjes van Schellingerhout en ontbreekt in de plassen. Het grootste aaneengesloten areaal is 0,9 ha. Daarnaast ligt 0,03 ha in deelgebied Meijegraslanden.

Kwaliteit

Ondanks de waarschijnlijke afname van het oppervlak is de vegetatiekundige kwaliteit van het habitatype voor alle nog aanwezige oppervlakten kranswierwateren goed (Van der Goes, 2024). De kwaliteit op basis van typische soorten is slecht. Van de elf relevante typische soorten is alleen sterkranswier waargenomen binnen het habitatype. Sterkranswier is alleen aanwezig binnen het habitatype in deelgebied Plassen- en moerasgebied. Daarnaast zijn de soorten breekbaar kransblad, buigzaam glanswier en ruw kransblad aanwezig in het Natura 2000-gebied maar niet binnen het habitatype.

De abiotische condities voldoen niet aan de randvoorwaarden (licht- tot matig voedselrijk water) voor het habitatype. Met name in het oosten van het gebied is het fosfaatgehalte te hoog, waardoor grote delen van het habitatype op het Schippersgat verloren zijn gegaan. Dit komt waarschijnlijk door de toegenomen concentratie van fosfaat in het oppervlaktewater vanuit de vogelkolonies in het oostelijk deel van het gebied en door het suboptimaal functioneren van de defosfatering in De Pot. In het midden van het gebied is de waterkwaliteit door recente maatregelen in het watersysteem juist verbeterd.

De kwaliteit op basis van structuur en functie van het habitatype is slecht, doordat niet overal in het gebied wordt voldaan aan het vereiste van helder water en een goede waterkwaliteit. Hierdoor komt het habitatype alleen nog zeer lokaal (op plekken met een goede waterkwaliteit) voor. Op basis van de vegetatiekartering kon niet worden bepaald of wordt voldaan aan de vereiste van dominantie van ondergedoken waterplanten met fijne bladeren en/of het vereiste ten aanzien van de bedekking van het bodemoppervlak. Het areaal voldoet niet aan de optimale functionele omvang van enkele honderden vierkante meters.

Knelpunten

De afname in oppervlak is zeer waarschijnlijk veroorzaakt door verslechtering van de waterkwaliteit (hogere nutriëntenconcentraties). Het lijkt er op dat de invloed van voedselrijk water uit De Pot zich westwaarts heeft verplaatst. Vooralsnog lijkt de aanwezigheid van Amerikaanse rivierkreeft in het gebied geen bedreiging te vormen voor het habitatype.

3.2.1.2 H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor meren met krabbenscheer en fonteinkruiden is uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit.

Verspreiding

De oppervlakte van meren met krabbenscheer en fonteinkruiden in het gebied bedraagt 15,7 ha. Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden komen met name voor in deelgebied Plassen- en moerasgebied. Ook komt het habitatype voor in deelgebieden Meijegraslanden en De Haak. Het grootste aaneengesloten areaal bedraagt ongeveer 5 ha in de Wijde van de Vliet (deelgebied Plassen- en moerasgebied).

Kwaliteit en knelpunten

De vegetatiekundige kwaliteit van het habitatype is goed voor 10,8 ha, en matig voor 4,9 ha (Van der Goes, 2024). De kwaliteit op basis van typische soorten is goed in de deelgebieden Plassen- en moerasgebied, Meijegraslanden en de Haak. aangezien alle 11 relevante soorten worden gevonden in deelgebied Plassen- en moerasgebied.

Aan de randvoorwaarde 'matig voedselrijk water' wordt niet overal voldaan. Hoewel het water in de Zuideinderplas eveneens voedsel- en sulfaatrijk is, is dit met name het geval in het oosten van het gebied. Hier is het fosfaatgehalte erg hoog. Dit komt waarschijnlijk door de toegenomen concentratie van fosfaat in het oppervlaktewater vanuit de vogelkolonies in het oostelijk deel van het gebied in combinatie met het suboptimaal functioneren van de defosfatering in De Pot. In het westen van het gebied is de waterkwaliteit door recente maatregelen in het watersysteem juist verbeterd.

De kwaliteit op basis van structuur en functie van het habitatype is matig. Niet overal wordt voldaan aan het vereiste van helder water en goede waterkwaliteit. Met name op luwe plaatsen van plassen en in smallere watergangen komen wel drijfbladvegetaties voor, zowel gedomineerd door witte waterlelie en gele plomp als krabbenscheer. Elders – grote delen van de grote plassen - wordt niet voldaan aan de vereiste van drijvende of ondergedoken waterplanten met forse bladeren, wat vermoedelijk samenhangt met de diepte al dan niet in combinatie met golfslag. Het areaal voldoet op veel plekken niet aan de optimale functionele omvang van enkele hectares.

3.2.1.3 H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor vochtige heiden is uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit.

Verspreiding

De huidige oppervlakte van vochtige heiden (laagveengebied) bedraagt 27,2 ha in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Bijna het volledige areaal ligt in het midden van deelgebied Plassen- en moerasgebied. Daarnaast ligt zo'n 3,5 ha in deelgebied De Haak en zo'n 0,3 ha in de Meijegraslanden. Het habitatype heeft zich onder andere ontwikkeld uit veenmosrietland onder invloed van successie en botanisch beheer. Ook is het mogelijk ontwikkeld op plagplekken (Van der Goes, 2024).

Kwaliteit en knelpunten

De vegetatiekundige kwaliteit van het habitatype is voor 23,2 ha goed. Op 3,9 ha heeft het habitatype een matige vegetatiekundige kwaliteit. De kwaliteit op basis van typische soorten is goed. Het habitatype kent echter in totaal maar één relevante typische soort, namelijk de ronde zonnedauw, waargenomen in de deelgebieden Plassen- en moerasgebied, De Haak en Schraallanden langs de Meije.

Er wordt niet aan alle abiotische randvoorwaarden (zoals 'zeer natte' tot 'natte' vochttoestand, nauwelijks wegzakkende tot zeer ondiepe GLG en een zeer- tot matig voedselarm milieu) voldaan. Het habitatype ligt met name centraal in het Plassen- en moerasgebied, waar een flexibel peil wordt gehanteerd, waarbinnen slechts 2 cm peilfluctuatie mogelijk is. Daarnaast ligt een deel van het habitatype in deelgebied De Haak. De Haak heeft een vast peil en analyse van peilbuisgegevens en oppervlaktepeil door Stofberg *et al.* (2019) laat zien dat oppervlaktepeilen in de periode van 2011-2018 relatief constant zijn gebleven, uitgezonderd de droge zomers van 2013 en 2018 waar het oppervlaktepeil enkele centimeters uitzakte. Daarentegen vertoont de stijghoogte van het grondwaterpeil in de Haak meer dynamiek, met lage standen in de zomer en hoge standen in de winter (Stofberg *et al.*, 2019). Daarnaast suggereert de te hoge bedekking van grassen in het merendeel van de vegetatieopnames een te hoge nutriëntenbeschikbaarheid, mogelijk veroorzaakt door stikstofdepositie en/of verdroging.

De kwaliteit op basis van structuur en functie van het habitatype is matig. In de meeste opnames is sprake van dominantie van dwergstruiken (vooral gewone dopheide, maar ook rode bosbes en exoten cranberry en appelbes). De bedekking van struiken en bomen is over het algemeen zeer beperkt, behalve in De Haak, waar de bedekking van opslag ruim 8% is (nog wel onder de 10%). Lokaal vormt opslag van cranberry en appelbes een knelpunt. Ondanks dat de gekarteerde vegetatietypen overwegend kwalificeren als een 'goede vegetatiekundige kwaliteit', blijkt dat in het merendeel van de opnames de bedekking van grassen (vooral pijpenstrootje, maar ook riet en moerasstruisgras) (te) hoog is. In de meeste opnames is de bedekking van veenmossen hoog en is sprake van een redelijke soortenrijkdom aan mossen. Het areaal voldoet op de meeste plekken aan de optimale functionele omvang van enkele hectares.

3.2.1.4 H6410 Blauwgraslanden

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor blauwgraslanden is uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit.

Verspreiding

De huidige oppervlakte van blauwgraslanden bedraagt 4,9 ha in de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Bijna het volledige areaal ligt aaneengesloten in deelgebied Schraallanden langs de Meije. Daarnaast liggen nog kleine percelen in deelgebied Plassen- en moerasgebied en deelgebied de Haak.

Kwaliteit en knelpunten

De vegetatiekundige kwaliteit is op 3,6 ha goed. Op 1,3 ha komt het habitatype met een matige vegetatiekundige kwaliteit voor (Van der Goes, 2024). De kwaliteit op basis van typische soorten is goed. Het habitatype kent in totaal dertien typische soorten, waarvan tien relevant zijn voor het gebied. Van de soorten klein glidkruid en kranskarwij is niet bekend of ze de afgelopen twintig jaar (2000-2020) in Nieuwkoopse Plassen of omliggende gebieden voorgekomen zijn en worden daarom buiten beschouwing gelaten. De moerasparelmoervlinder is sinds 1982 niet waargenomen⁷ en eveneens buiten beschouwing gelaten. In de afgelopen periode van zes jaar (2014-2020) werden zeven relevante soorten binnen het habitatype gevonden. Het betreft blauwe knoop, blauwe zegge, blonde zegge, kleine valeriaan, knotszegge, Spaanse ruiter en vlozegge. Vlozegge is alleen in De Haak te vinden. Blonde zegge en Spaanse ruiter komen alleen binnen de habitatypes voor in De Haak en Schraallanden langs de Meije. Alle zeven soorten komen voor in deelgebied De Haak, in Schraallanden langs de Meije komen blauwe knoop, blauwe zegge, blonde zegge, kleine valeriaan en Spaanse ruiter voor binnen het habitatype. In Plassen- en moerasgebied komen binnen de habitatypes blauwe knoop en blauwe zegge voor. Daarnaast werd watersnip wel in het Natura 2000-gebied aangetroffen, maar niet broedend in het gekarteerde habitatype.

Er wordt niet voldaan aan de abiotische randvoorwaarden. Blauwgrasland wordt gekarakteriseerd door voedselarme, basenhoudende bodems die 's winters plasdras staan en 's zomers oppervlakkig uitdrogen. Blauwgrasland komt met name voor in deelgebied Schraallanden langs de Meije. Uit onderzoek, waarbij de vegetatiekarteringen uit 2000 (Berg, 2001) en 2008 (Pranger & Tolman, 2009) zijn vergeleken, komt naar voren dat goed ontwikkelde blauwgrasland-vegetaties zijn vervangen door minder soortenrijke rompgemeenschappen. Het verdwijnen van blauwgrasland-vegetaties ten gunste van met name heischrale vegetaties wijst op (oppervlakkige) verzuring (van der Welle *et al.*, 2012). Uit een eerder uitgevoerde systeemanalyse (Van der Welle *et al.*, 2012) komt naar voren dat verzuring (voornamelijk als gevolg van verdroging) het belangrijkste knelpunt vormt voor behoud van blauwgraslanden in deelgebied Schraallanden langs de Meije. Dit komt doordat het gebied al decennialang een wegzijgingsgebied is en er geen inundatie meer plaatsvindt en de grondwaterstanden in een groot deel van het jaar te laag staan. Onderzoek door Van den Broek & Smolders (2018) laat een afname van de pH, de basenverzadiging en calciumconcentratie in ondieper gelegen lagen zien. Dit duidt op een oppervlakkige verzuring van de toplaag van de bodem, die veroorzaakt kan zijn door een combinatie van verdroging en onvoldoende aanrijking van de bodem met basen (zuurbufferend vermogen) (Van den Broek & Smolders, 2018). Verzuring is daarnaast ook een gevolg van de sterk verhoogde stikstofdepositie tot de dag van vandaag en de zwaveldepositie tot enkele decennia geleden. Uitbreiding is op verschillende locaties mogelijk (o.a. in de Meijegraslanden en Westveen), maar een deel van de potentiële locaties ligt op gronden die nu nog bemest worden.

De kwaliteit op basis van structuur en functie van het habitatype is slecht. Informatie over de mate van opslag van bomen en struiken ontbreekt. Er vindt hooilandbeheer plaats. De bedekking van appelbes op perceelniveau is laag en blijft door jaarlijks maaien. Het areaal voldoet aan de optimale functionele omvang van enkele hectaren. Er is echter onvoldoende aanvoer van basenrijk water in Schraallanden langs de Meije om verdere verzuring te voorkomen. Door verzuring door de hoge stikstofdepositie en verdroging is de kwaliteit van het blauwgrasland in de Schraallanden langs de Meije sterk verslechterd de afgelopen decennia. Moerasheide en soorten van veenmosrietland nemen hier toe ten koste van blauwgraslandsoorten (Schriftelijke mededeling prov. Zuid-Holland: Verslag Veldbezoek, 2021).

⁷ Bron: <https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/moerasparelmoervlinder>

3.2.1.5 H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor ruigten en zomen (harig wilgenroosje) is behoud van oppervlakte en kwaliteit.

Verspreiding

In 2019 is geen areaal gekarteerd als H6430B ruigten en zomen (harig wilgenroosje) in de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Om vegetaties als habitatype te kunnen vastleggen moeten deze vlakvormig aanwezig zijn. Dat is in het gebied niet het geval.

Kwaliteit en knelpunten

Aangezien dit habitatype niet als aanwezig is gekarteerd, kan niets gezegd worden over de onderliggende kwalificerende vegetatietypen. Ook zijn de aanwezige typische soorten daarmee niet te koppelen aan de vegetatiekundige kwaliteit van het habitatype. Wel zijn vier van de acht typische soorten voor ruigten en zomen (harig wilgenroosje) in het Natura 2000-gebied aangetroffen. Het betreft dwergmuis, heemst, moerasmelkdistel en bosrietzanger. Heemst is in 2019 voor het eerst aangetroffen, op twee locaties.

Dit habitatype is niet als aanwezig gekarteerd, ook wordt aan de randvoorwaarde regelmatige tot incidentele overstromingen in een groot deel van het gebied niet voldaan. Er is een nagenoeg vast peil, maar lokaal treedt incidenteel inundatie op door opstuwing bij harde wind. Aan de randvoorwaarden qua vochtgehalte, incidentele tot regelmatige inundatie en voedselrijkdom wordt in een deel van het gebied wel voldaan. Mogelijk is de pH te laag voor optimale ontwikkeling, wat de reden zou kunnen zijn dat de kenmerkende soorten vooral in de oeverzone (onder invloed van oppervlaktewater met enige buffering) zijn aangetroffen (Dam & van 't Veer 2010; Langbroek *et al.* 2019b).

Dit habitatype is niet als aanwezig gekarteerd, aan de minimale functionele omvang van enkele hectares wordt daarmee niet voldaan. Aan de vereiste van een dominantie van ruigtekruiden wordt op locaties waar het andere subtype (Rugten en zomen – moeraspirea) wordt gevonden wel voldaan.

3.2.1.6 H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor overgangs- en trilvenen (trilvenen) is uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit.

Verspreiding

Er is in 2019 geen areaal gekarteerd als overgangs- en trilvenen (trilvenen) in de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck. Volgens de kartering uit 2009 was in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck 0,42 ha aanwezig dat kwalificeerde als Overgangs- en trilvenen (trilvenen). Kwalificerende vegetatietypen zijn nu volledig uit de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck verdwenen. Van der Goes (2024) wijdt dit gedeeltelijk aan een karteereffect en deels aan verzuring van kwalificerende vegetaties.

Kwaliteit en knelpunten

Aangezien dit habitatype niet als aanwezig is gekarteerd, kan niets gezegd worden over de onderliggende kwalificerende vegetatietypen. Ook zijn de aanwezige typische soorten daarmee niet te koppelen aan de vegetatiekundige kwaliteit van het habitatype. Wel zijn drie van de acht typische soorten voor overgangs- en trilvenen (trilvenen) in het Natura 2000-gebied aangetroffen. De soort *Anabolia brevipennis* is de afgelopen twintig jaar (2000-2020) niet in Nieuwkoopse Plassen of omliggende gebieden voorgekomen en worden daarom buiten beschouwing gelaten. Rood schorpioenmos en veenmosorchis werden in de afgelopen zes jaar (2014-2020) in deelgebieden De Haak en Plassen- en moerasgebied waargenomen. Ronde zegge is waargenomen in het deelgebied Plassen- en moerasgebied. De typische soorten komen voor op locaties waar eerder (2009) trilveen gekarteerd was.

In 2019 is geen areaal gekarteerd dat voldoet aan de richtlijnen voor dit habitatype. In een onderzoek uit door Stoffberg *et al.* (2019) is wel op een aantal locaties trilveen gevonden in deelgebied Plassen- en moerasgebied. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat ondanks dat er wel rood schorpioenmos voorkomt, dat als indicatorsoort voor goed ontwikkeld trilveen wordt gezien, op meerdere onderzochte locaties in het Plassen- en moerasgebied sprake is van duidelijke tekenen van verzuring. Daarbij ontbreekt voldoende basenrijk water. Uit het onderzoek kwam daarnaast naar voren dat basenrijk water alleen via het oppervlaktewater binnenkomt en dat de locaties te zwak gebufferd zijn voor een duurzame instandhouding van schorpioenmostrilveen. In deelgebied De Haak kwam een aantal jaren geleden ook trilveen voor, dit is echter door verzuring omgeslagen naar een door algen gedomineerde situatie.

Daarnaast is het aandeel veenmos enigszins toegenomen. Om trilveen te herstellen in het Plassen- en moerasgebied zijn in 2018 plagmaatregelen genomen. Hierdoor is de abiotiek zodanig aangepast dat matig basenrijk water aangevoerd wordt. De kans op regeneratie van trilveen lijkt hier vrij groot.

Voor een goede structuur en functie is onder andere een minimale functionele omvang van enkele hectaren noodzakelijk. Aangezien er geen kwalificerend areaal meer over is, is hier geen sprake meer van.

3.2.1.7 H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosriet-landen)

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor overgangs- en trilvenen (veenmosriet-landen) is uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit.

Verspreiding

De huidige oppervlakte van overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) bedraagt 232,9 ha in de Nieuwkoopse Plassen & De Haack. Bijna het volledige areaal ligt verspreid in deelgebied Plassen- en moerasgebied. Daarnaast komt het habitatype voor in deelgebied De Haak.

Kwaliteit en knelpunten

De vegetatiekundige kwaliteit is voor het overgrote deel goed, namelijk op 232,6 ha. Op 0,3 ha komt het habitatype met een matige kwaliteit voor. De bedekking van pijpenstrootje en de oppervlakten, waar deze soort dominant was, zijn kleiner in de T1-kartering dan in de T0-kartering (Van der Goes, 2024). De kwaliteit op basis van typische soorten is ook goed. Het habitatype kent in totaal zestien typische soorten, waarvan twaalf relevant zijn voor het gebied. In de afgelopen zes jaar (2014-2020) werden acht van de twaalf soorten binnen het habitatype aangetroffen. Het betreft elzenmos, glanzend veenmos, kaal veenmosklokje, kamvaren, ronde zonnedaauw, veenmosorchis, veenmosvuurzwammetje en watersnip. Zeven van deze soorten (uitgezonderd veenmosvuurzwammetje) werden gevonden in Plassen- en moerasgebied. In deelgebied De Haak werden zes typische soorten gevonden: elzenmos, glanzend veenmos, kamvaren, ronde zonnedaauw, veenmosorchis, veenmosvuurzwammetje. In de Meijegraslanden zijn alleen glanzend veenmos, kamvaren en ronde zonnedaauw waargenomen, en in Binnenpolder alleen kamvaren en ronde zonnedaauw. Daarnaast zijn de soorten broos vuurzwammetje, *Limnephilus incisus* en veenmosgrauwkop wel waargenomen in het Natura 2000-gebied, maar niet binnen het gekarteerde habitatype. Koese *et al.* (2016) hebben de soort *Limnephilus incisus* niet aangetroffen, maar sluiten niet uit dat de soort dat de soort nog voorkomt in nat veenmosrietland in de oostelijke helft van het gebied.

Het habitatype voldoet niet aan alle abiotische randvoorwaarden. In 2011 is een vergelijkend onderzoek gedaan naar de bodem-chemische condities in veenmosrietlanden (Van den Broek *et al.* 2011). De bodems van de veenmosrietlanden bleken matig tot slecht gebufferd en daarmee gevoelig voor verzuring. Verzuring heeft ertoe geleid dat de toplaag van de bodem is uitgeloozd. In 2018 is een uitgebreidere studie gedaan om na te gaan of er bodem-chemische condities zijn die het verschil verklaren in de vegetatiesamenstelling van veenmosrietlanden die kwalificeren als 'goed' en veenmosrietlanden die kwalificeren als 'matig' (Diggelen & Van den Broek, 2019). Daaruit kwam naar voren dat de veenmosrietlanden met een matige kwaliteit zuurder waren. De lage pH en zwakke buffering in de bovenste 0-30 cm van de bodem zorgt ervoor dat veenmosrietlanden in het Plassen- en moerasgebied uiterst gevoelig zijn voor verzurende processen, zoals atmosferische stikstofdepositie, die de successie richting verzuurd veenmosrietland/veenheide sterk bevorderen.

De kwaliteit op basis van structuur en functie van het habitatype is matig. Er is geen of weinig sprake van opslag van struweel door het jaarlijkse maaibeheer. Zonder maaibeheer zouden alle veenmosrietlanden snel dichtgroeien met al aanwezige afgemaaid elzen en appelbessen. Er is sprake van een gelaagde vegetatiestructuur met een goed ontwikkelde moslaag (in vrijwel alle opnames >70% bedekking). Lokaal vormt opslag van appelbes een knelpunt. Het areaal voldoet aan de optimale functionele omvang van enkele hectares.

3.2.1.8 H7210 Galigaan-moerassen

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor galigaan-moerassen is behoud van oppervlakte en kwaliteit.

Verspreiding

De huidige oppervlakte van galigaanmoerassen bedraagt slechts 0,04 ha in de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck, gelegen in het Plassen- en moerasgebied. De soort galigaan is lokaal zeer algemeen, maar vrijwel alleen in smalle randzones langs perceelranden, en komt met name voor in het centrale deel van het Plassen- en moerasgebied.

Kwaliteit en knelpunten

De vegetatiekundige kwaliteit is op het volledige habitatype goed. Het habitatype kent slechts één typische soort, namelijk de blauwborst. De blauwborst werd in de afgelopen zes jaar (2014-2020) verspreid over alle deelgebieden met uitzondering van de Schraallanden langs de Meije waargenomen. De waarnemingen liggen echter allen buiten het habitatype, waardoor de kwaliteit op basis van typische soorten voor dit habitatype toch als slecht wordt beoordeeld.

Het habitatype voldoet wel aan de abiotische randvoorwaarden. Omdat galigaan lokaal algemeen voorkomt en uitbreidt, is het aannemelijk dat op deze locaties wordt voldaan aan de abiotische vereisten van de soort. De groei betreft echter bijna uitsluitend smalle randzones langs perceelranden, en geen vlakvormige groei. De soort kan zich niet uitbreiden aan de landzijde, omdat het daar te droog is. Inundatie door peilfluctuatie of door maaiveldverlaging zou de omstandigheden kunnen verbeteren. Uitbreiding richting het water treedt niet of nauwelijks op. Mogelijk vormt vaarverkeer daarbij een knelpunt, al hoewel het profielfdocument aangeeft dat het habitatype onder invloed van enige golfwerking voorkomt.

De kwaliteit op basis van structuur en functie van het habitatype is matig. Kensoorten van het verbond *Caricion davallianae* ontbreken op de locatie waar het habitatype aanwezig is. Dit hangt samen met de basenrijkdom van het water. Er is wel enige dynamiek in de vorm van golfslag door wind en op plaatsen waar gevaren mag worden. Dynamiek door peilfluctuatie ontbreekt door de zeer beperkte peilverschillen. Ook ontbreekt het aan een voldoende hoge waterstand op de percelen. Hierdoor komt galigaan nu alleen in smalle oeverzones voor en niet (vlakdekkend) op de percelen. Er wordt niet voldaan aan de optimale functionele omvang van enkele honderden vierkante meters.

3.2.1.9 H91D0 Hoogveenbossen

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor hoogveenbossen is behoud van oppervlakte en kwaliteit.

Verspreiding

De huidige oppervlakte van hoogveenbossen bedraagt 14,1 ha in de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (Van der Goes, 2024). De percelen liggen met name in deelgebieden Plassen- en moerasgebied en de Haak. Ook zijn percelen met het habitatype aanwezig in deelgebieden Meijegraslanden en Westveen.

Kwaliteit en knelpunten

De vegetatiekundige kwaliteit van het habitatype is voor het overgrote deel matig. Slechts 0,3 ha heeft een goede vegetatiekundige kwaliteit. De kwaliteit op basis van typische soorten is slecht. Het habitatype kent in totaal vijf typische soorten, waarvan alle voor dit Natura 2000-gebied relevant zijn. Geen van deze soorten zijn binnen het gekarteerde habitat waargenomen. In de afgelopen periode van zes jaar (2014-2020) werd één relevante typische soort binnen het Natura 2000-gebied aangetroffen, namelijk de witte berkenboleet in Plassen- en moerasgebied. Houtsnip is wel waargenomen in het gebied, maar omdat broeden niet kon worden vastgesteld vanwege zijn zeer schuwe en bedekte levenswijze, is deze soort niet als aanwezige typische soort in de analyse opgenomen. Ook matkop is waargenomen in De Haak, maar niet bevestigd broedend, en daarom niet als aanwezige typische soort meegerekend.

Het habitatype voldoet niet aan de abiotische randvoorwaarden. De verschuiving van berkenbroekbos naar elzenbroekbos indiceert dat de alkaliniteit en voedingstoffenbeschikbaarheid toenemen. Beiden zijn waarschijnlijk een gevolg van verdroging van veen. In 2019 is ongeveer 10 ha meer elzenbroekbos gekarteerd dan in 2009. Daarnaast is ook bijna 9 ha overig bos gekarteerd in 2019, met drogere bostypen. Dit lijkt eveneens te wijzen op verdroging. Er zijn echter geen metingen verricht.

De kwaliteit op basis van structuur en functie van het habitatype is slecht. Veenmosrijke berkenbroekbossen komen slechts over kleine oppervlakten voor. Het areaal voldoet met 14,1 ha verspreid over het gehele Natura 2000-gebied niet aan de optimale functionele omvang van tientallen hectares. In hoeverre oude (dode) bomen aanwezig zijn is daarnaast onbekend.

3.2.2 Habitatrichtlijnsoorten

3.2.2.1 Zeggekorfslak

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor zeggekorfslak is behoud van omvang en kwaliteit van leefgebied voor het behoud van de populatie.

Verspreiding

In de periode van 2006 t/m 2014 is de soort waargenomen op vier locaties binnen twee kilometerhokken. De soort is in 2006 onderzocht, waarbij slechts op een beperkt deel van het gebied gezocht kon worden. In 2007 is aanvullend in het midden- en noordelijke deel op nog eens 17 plekken onderzoek gedaan, maar de zeggekorfslak is toen niet aangetroffen. In 2006 zijn vijftig exemplaren gevonden en in 2014 zijn tijdens een veldexcursie tien exemplaren aangetroffen. Op basis van deze waarnemingen werd in 2014 gesteld dat de soort in geringe aantallen voorkwam in het Natura 2000-gebied. In 2015 en 2021 is opnieuw onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van de soort (Koese *et al.*, 2016; Koese *et al.*, 2021).

In 2021 is onderzoek uitgevoerd op 47 en in 2015 op 16 locaties. In totaal is op 2 locaties in 2021 de soort aangetroffen met in totaal 140 exemplaren, verspreid over 13 sublocaties. In 2015 is de soort op 1 locatie gevonden met in totaal 10 exemplaren verspreid over 5 sublocaties. Op de locatie, waar in 2015 de soort is aangetroffen, zijn in 2021 meer exemplaren gevonden (Koese *et al.*, 2021). Dat de soort in deze hoek wordt aangetroffen hangt mogelijk samen met de inlaat van kalkrijk water in de zuidwestelijke hoek van het gebied (Boesveld & Kalkman, 2007). De vindlocatie betreft een vrij jonge verlanding met voornamelijk pluimzegge en riet in een voormalige doorvaart tussen twee eilanden met moerasbos (Koese *et al.*, 2021).

Kwaliteit en knelpunten leefgebied

Op een aantal plekken was tijdens het onderzoek van 2021 zichtbaar dat de zeggen-vegetaties in de oevers in omvang en vitaliteit verminderd waren door afslag van de oever. Ook is binnen het gebied een trend te zien dat de vegetatie van de dopheigraslanden vanwege verzuring uitwijken naar de oevers van het gebied. Om deze planten hier te behouden of ontwikkeling te stimuleren worden de oevers jaarlijks gemaaid, zodat er geen soortenrijke grote zeggenruigten kunnen ontwikkelen. Deze ontwikkeling is ongunstig voor het leefgebied van de zeggekorfslak. De soort kan zich hier niet vestigen en bovendien raakt de soort zo verder geïsoleerd, waardoor de zeggekorfslak niet kan migreren (Koese *et al.*, 2021).

In andere delen van het gebied is juist geschikt leefgebied voor de soort ontstaan doordat er is afgestapt van het vroegere vegetatieverbrandingsbeheer. Door af te stappen van dit beheer hebben op veel oevers de zeggenvegetaties zich hersteld. In deze stukken is echter de zeggekorfslak tot dusver nog niet aangetroffen (Koese *et al.*, 2021).

3.2.2.2 Noordse woelmuis

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor noordse woelmuis is behoud van omvang en kwaliteit van leefgebied voor het behoud van de populatie.

Verspreiding

In de huidige situatie komt de noordse woelmuis verspreid voor over het Plassen- en moerasgebied, de Binnenpolder, de Haak en de Meijegraslanden. De verspreiding kent echter een zwaartepunt in het noordoosten van het gebied.

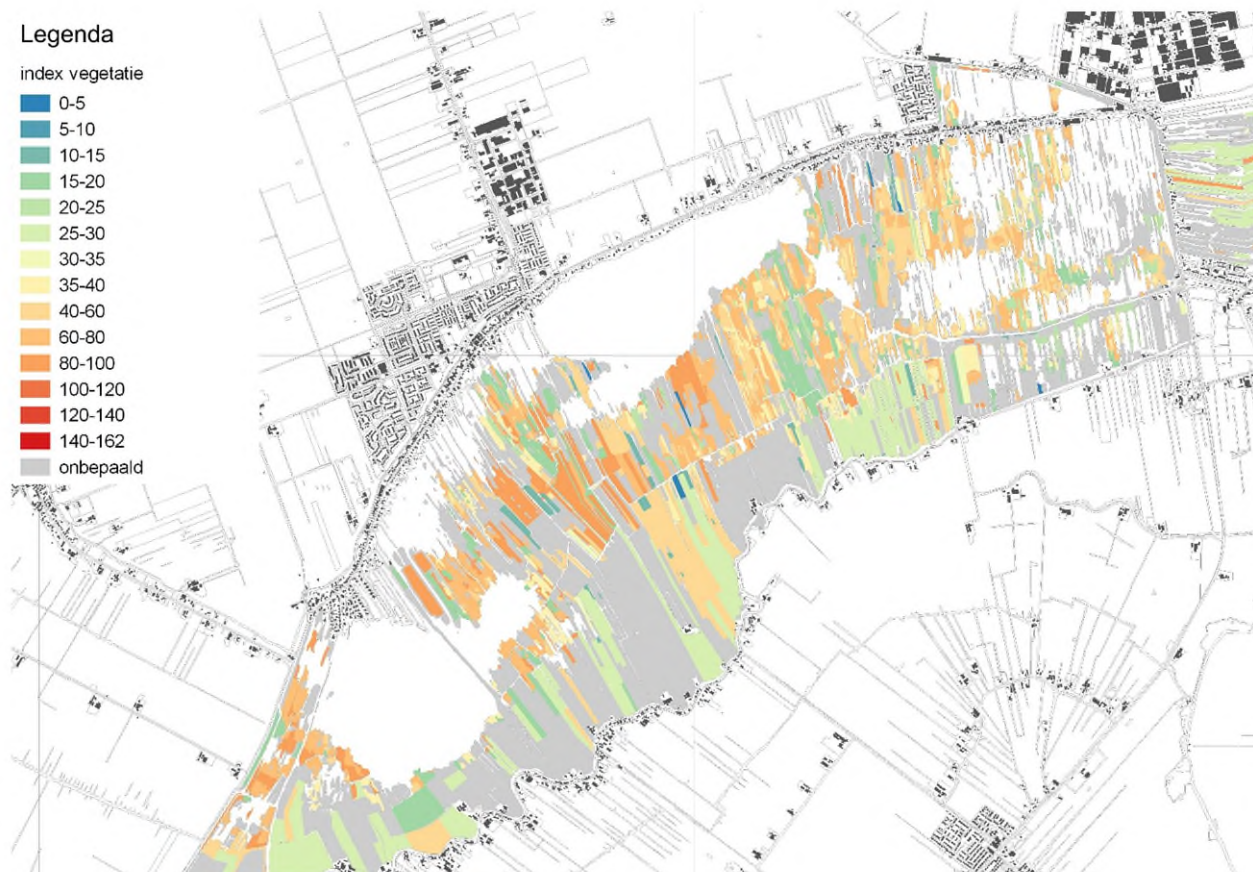
Kwaliteit en knelpunten leefgebied

Onderzoek naar het voorkomen van de noordse woelmuis in relatie tot vegetatie en beheer (Zielman, 2016; Van Schie & Zielman, 2019; Paardenkooper & Van Schie, 2021) heeft meer inzicht gegeven in de habitatvoorkeur van de soort binnen Nieuwkoopse Plassen & De Haack. Uit dit onderzoek is gebleken dat de hoogste relatieve dichtheden van de soort worden aangetroffen in de vegetatietypen riet-dominantie, pitrus-grasland en riet-pijpenstrootje-dominantie. Qua beheertypen worden de hoogste dichtheden van de soort aangetrokken bij een beheer van boomopslag trekken, extensieve beweiding of maaien in de winter (met name bij verbranding van maaisel).

Het beheer dat de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden in het Natura 2000-gebied is niet altijd positief geweest voor de aanwezigheid van de noordse woelmuis. In 2009 kwam de soort met de hoogste dichtheid voor in vossenstaart- en glanshaverhooilanden en helofytenvegetaties. In 2019 was het vegetatietype vossenstaart- en glanshaverhooiland echter volledig verdwenen uit het Natura 2000-gebied (Paardenkooper & Van Schie, 2021). De transitie van wintermaaien en verbranding naar nazomermaaien met afvoer die de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden heeft een negatieve invloed op de aanwezigheid van de noordse woelmuis (Paardenkooper & Van Schie, 2021). Ook de optredende verzuring van veenmosrietland en eventuele verdroging heeft een negatief effect op het leefgebied van noordse woelmuis (Bij12, 2017).

Figuur 3-1 laat op basis van de vegetatie index (een samenstelling van relevante kenmerken) de mate van geschiktheid zien voor de noordse woelmuis; hoe hoger de waarde, des te geschikter (data-analyse Natuurmonumenten). Hierbij is geen rekening gehouden met het voorkeursbeheer en de index geeft daarmee een zekere mate van overschatting van het geschikte leefgebied. Het centrale deel van het Plassen- en moerasgebied en het gebied ten noordwesten van de Zuiderplas zijn qua vegetatie het meest geschikt.

De grootste concurrent van noordse woelmuis, de aardmuis, is nog niet in het gebied waargenomen (Van Schie & Zielman, 2019). De connectiviteit in het gebied is goed, maar vanuit populatie-dynamisch oogpunt zou de verbinding via Polder Westveen naar de Bovenlanden Kromme Mijdsrecht verbeterd kunnen worden om zo ook verbinding te kunnen leggen met de Utrechtse en Noord-Hollandse laagveengebieden. Op dit moment zijn de vooruitzichten voor noordse woelmuis in Polder Westveen weinig gunstig, omdat er nog nauwelijks geschikt leefgebied aanwezig is.

Figuur 3-1. Relatieve geschiktheid van de vegetatie als leefgebied voor noordse woelmuis in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck op basis van de vegetatie-index (bron: Natuurmonumenten)

Om de kwaliteit en leefgebied voor de noordse woelmuis te behouden is het noodzakelijk dat er voldoende winter gemaaid rietland en extensief gemaaid ruig grasland behouden blijft en/of voldoende oppervlakte nieuwe moerassen wordt ontwikkeld. Ook moet concurrentie door aardmuis worden voorkomen door het handhaven van voldoende natte omstandigheden.

De herinrichting c.q. het aangepast beheer van een aantal percelen in de Meijegraslanden en in Polder Westveen, wat inmiddels is doorgevoerd, zal binnen enkele jaren resulteren in een toename van geschikt leefgebied.

3.2.2.3 Groenknolorchis

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor groenknolorchis is behoud van omvang en kwaliteit van biotoop voor het behoud van de populatie.

Verspreiding

In 2019 is in het gebied een vrijwel vlakdekkende florakartering uitgevoerd, waardoor de aanwezigheid van groenknolorchis in het gebied goed bekend is (Langbroek *et al.*, 2019b). De verspreiding van groenknolorchis is met name geconcentreerd rondom de kern van het Plassen- en moerasgebied en daarnaast komt de soort op één locatie voor in De Haak. Tijdens de florakartering zijn tussen de circa 500 en 1.800 exemplaren waargenomen. Hiermee voldoet de populatie dus aan de berekende benodigde minimale populatieomvang van 500 exemplaren (zoals berekend in de Natuurdoelanalyse (Provincie Zuid-Holland, 2021).

Kwaliteit en knelpunten biotoop

Hoewel deze soort in 2019 op veel plagplaatsen nieuw is verschenen (o.a. Gaatjes van Schellingenhout), lijkt de pioniersoort op verschillende oude groeiplaatsen in de slootkant te zijn verdwenen. Ook is groenknolorchis lokaal sterk afgenomen op oude groeiplaatsen in het meest oostelijke deel van zijn verspreidingsgebied. Mogelijk komt dit door de gaa-notrofiëring vanuit de vogelkolonies in De Pot. Daarnaast is op de oevers van de rietlanden een groot deel van de groenknolorchissen verloren gegaan, waarbij een sterke negatieve relatie lijkt te bestaan met de enorme toename van galigaan, lisdodde en riet. Het creëren van pioniersituaties door middel van plaggen en het graven van nieuwe petgaten is een belangrijke voorwaarde gebleken voor het behoud van biotoop en de populatie. Ook is de buffercapaciteit van het oppervlaktewater een belangrijk aandachtspunt. Deze is momenteel onvoldoende.

3.2.2.4 Platte schijfhoren

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor platte schijfhoren is behoud van omvang en kwaliteit van leefgebied voor het behoud van de populatie.

Verspreiding

Waarnemingen van de platte schijfhoren in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck zijn al bekend uit 1957. Vanaf 2005 is gestart met inventarisaties van de soort in het gebied. In de periode van 2005 en 2014 is de soort verspreid aangetroffen in het Natura 2000-gebied. In 2015 en 2021 is opnieuw een inventarisatie uitgevoerd. Omdat de methode van de inventarisaties in de periode 2005 t/m 2014 verschillen met die van 2015 en 2021, is het lastig deze resultaten te vergelijken (Koese *et al.*, 2021). De soort is in 2015 en 2021 met name aangetroffen in de Meijegraslanden in sloten die gefaseerd én niet jaarlijks geschoond worden. Het optimale biotoop, onbeschaduwde sloten met een goede waterkwaliteit en een weelderige vegetatie, is hier ruim voorhanden. De connectiviteit tussen deze sloten is ook goed. Een groot deel van de wateren in het Plassen- en moerasgebied is ongeschikt vanwege golfslag, beschaduwing of het ontbreken van geschikte watervegetatie (Koese *et al.*, 2016).

Kwaliteit en knelpunten leefgebied

De negatieve trend van de soort is waarschijnlijk gerelateerd aan een afname in geschikt leefgebied. Onderwatervegetaties zijn een erg belangrijk onderdeel van het leefgebied van de soort. In 2021 is gezien dat op veel locaties de onderwatervegetaties volledig of vrijwel volledig zijn verdwenen ten opzichte van de situatie in 2015. Het land- en slootbeheer is op deze locaties niet of vrijwel niet veranderd. De afname van het leefgebied wordt daarom hoogstwaarschijnlijk veroorzaakt door de sterke toename van de rode Amerikaanse rivierkreeft. De Amerikaanse rivierkreeft zorgt voor sterke aantasting van de vegetatie. Sloten, die gefaseerd en/of niet jaarlijks geschoond worden en een hoge bedekking hebben aan ondergedoken waterplanten en/of krabbenscheer, ervaren een minder grote negatieve invloed van de Amerikaanse rivierkreeft (Koese *et al.*, 2021).

3.2.3 Broedvogels

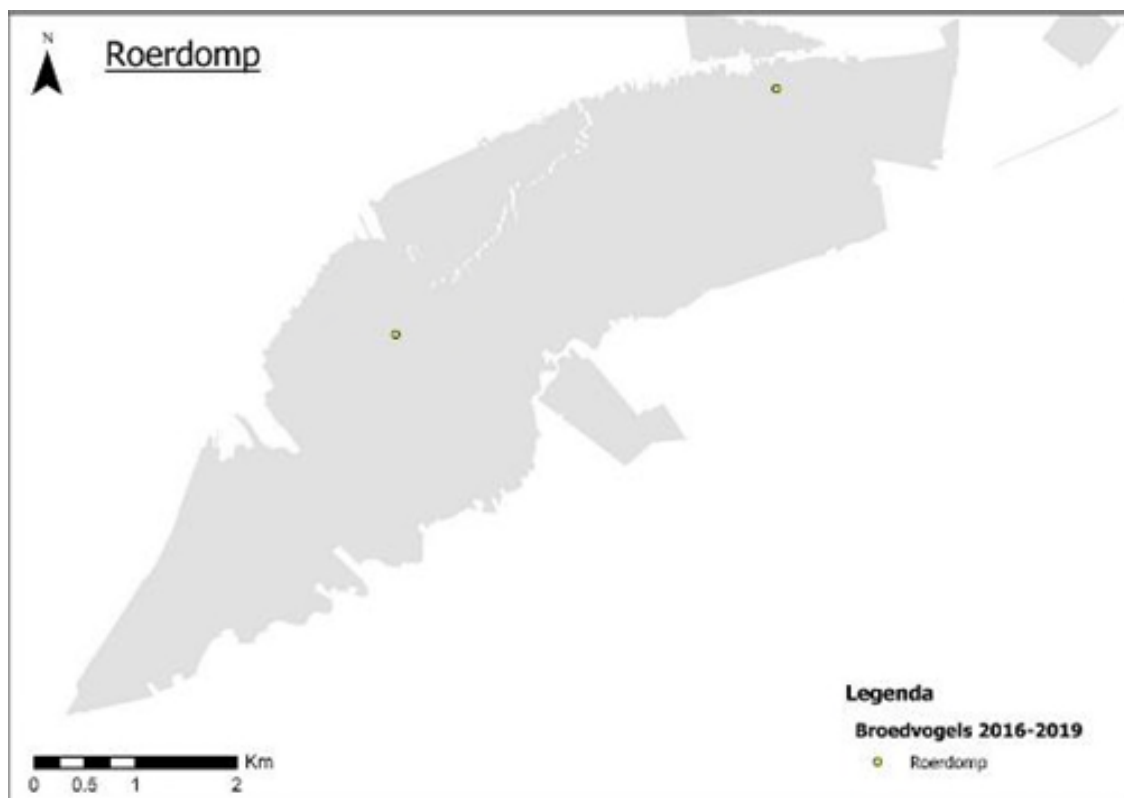
3.2.3.1 Roerdomp

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor de roerdomp is uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste zes paren (territoria).

Verspreiding en trend

In 2006 werden in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck twee broedparen aangetroffen. In de periode 2016 t/m 2019 zijn ook in totaal twee broedparen geteld: één in 2018 en één in 2019 (Figuur 3-2). Dit is onder de instandhoudingsdoelstelling (dataset Sovon/VWG Nieuwkoop). Volgens Sovon is geen trend aantoonbaar (2011-2022). Uit recente data van Sovon blijkt dat in 2021 twee broedparen en in 2022 vijf broedparen zijn waargenomen. Dit komt overeen met de landelijke positieve trend.

Figuur 3-2. Voorkomen van Roerdomp in de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (Broedvogeldata gebaseerd op tellingen van SOVON/VWG Nieuwkoop 2016-2019)

Kwaliteit en knelpunten leefgebied

In de natuurdoelanalyse van Nieuwkoopse Plassen & De Haeck is het leefgebied en benodigde oppervlak van de soort beschreven (Provincie Zuid-Holland, 2021). Voor zes broedparen is circa 72 ha moeras (optimaal habitat) tot 180 ha (habitat in mozaïek) nodig en 12,6 km oeverlengte overjarige opgaande riet-rand (breedte minimaal 10 meter), waarvan minimaal 50% beschut (oevers langs sloten en poelen, oevers van brede rietlanden, beschutte rietranden langs grasland). Uit de vegetatiekarteringen uit de natuurdoelanalyse kan worden afgeleid dat overjarig rietland en inundatieriet, de beste broedplek voor de roerdomp, grotendeels ontbreken in het Natura 2000-gebied (samenhangend met het peilregime en de overwegend steile oevers). Foerageergebied, in de vorm van waterrijke rietlanden en beschutte overgangen van rietland naar grasland, is wel volop aanwezig. De draagkracht van het gebied is momenteel onvoldoende. Om de doelstelling te kunnen behalen moet meer overjarig rietland en inundatieriet (ca. 20 ha) worden gerealiseerd dat als broedbiotoop kan dienen, waarbij de minimale breedte ca. 10 meter dient te zijn.

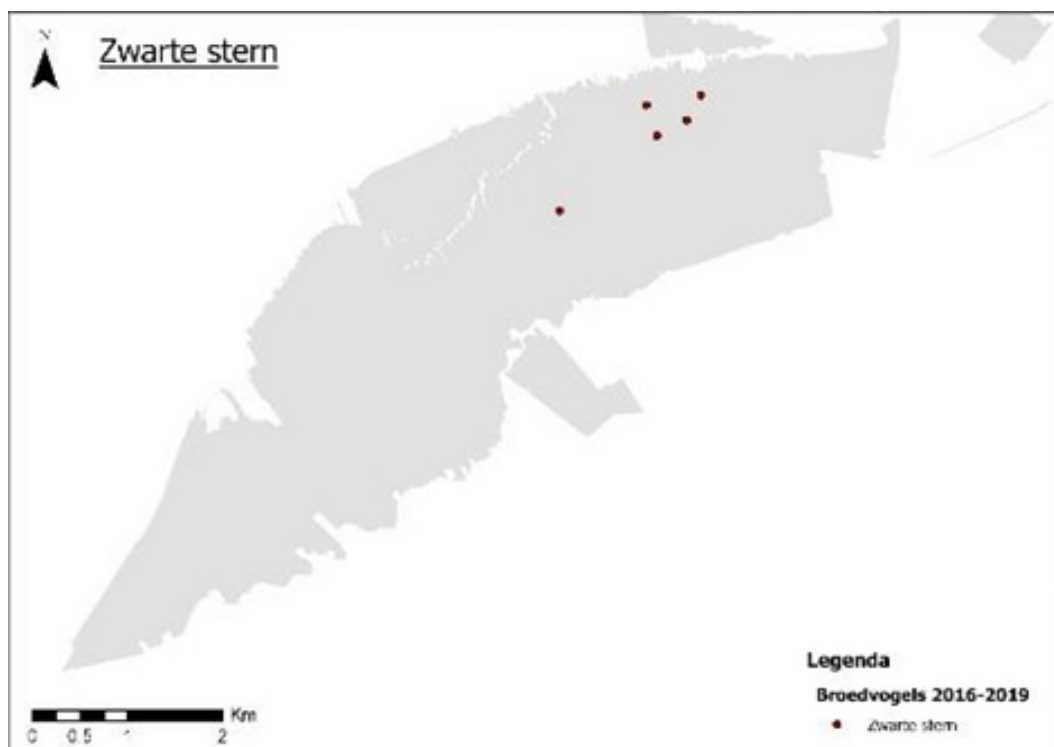
3.2.3.2 Zwarte stern

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling voor zwarte stern is uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 115 broedparen.

Verspreiding en trend

In 2006 werden in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck 33 broedparen geteld, terwijl in de jaren 2016 t/m 2019 gemiddeld 24 broedparen zijn aangetroffen. De trend is daarmee negatief en het aantal ligt ruim onder de instandhoudingsdoelstelling. De broedparen zijn geconcentreerd in het noordelijke deel van het deelgebied Plassen- en moerasgebied met daarnaast een locatie centraal in het gebied (Figuur 3-3). Uit de meest recente data van Sovon blijkt dat deze negatieve trend zich verder heeft doorgezet. In 2020 werden 28 broedparen geteld, in 2022 slechts 2. Ook in 2023 werden slechts 2 broedparen geteld (mondelinge mededeling Natuurmonumenten, 2024).

Figuur 3-3. Voorkomen van kolonie zwarte stern in de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (Broedvogeldata gebaseerd op tellingen van SOVON/VWG Nieuwkoop 2016-2019)

Kwaliteit en knelpunten leefgebied

In de natuurdoelanalyse van Nieuwkoopse Plassen & De Haeck is het leefgebied en benodigde oppervlak van de soort beschreven (Provincie Zuid-Holland, 2021). Voor 115 broedparen is 500-2000 ha moeras nodig, bestaande uit ondiep water met veel verlandingsvegetaties in de vorm van krabbenscheer, lisdodde, gele plomp met drijvende wortelstokken en drijftillen. Het foerageergebied bestaat uit water al dan niet met waterplantenvegetaties, randen van helofytenzones, ruigtevegetaties en graslanden en visrijke wateren. De zwarte stern foerageert ook hoog in de lucht op grote en kleine insecten.

In het Plassen- en moerasgebied & De Haak is het oppervlak drijvende waterplanten gering, waardoor het natuurlijke broedgebied van de zwarte stern grotendeels ontbreekt. Daarom worden jaarlijks 120 nestvlotjes voor de zwarte stern uitgelegd. In de jaren 2010 t/m 2019 werden de vlotjes verspreid over twee locaties (waaronder daar waar de noordelijke populatie zich bevindt). Het broedsucces was gemiddeld over de afgelopen jaren te laag, wat mogelijk deels te wijten is aan voedselgebrek (inschatting Natuurmonumenten). In 2020 zijn de nestvlotjes daarom in lagere aantallen (maximaal 15 vlotjes per locatie) over meerdere locaties verspreid (in middelpunt blauwe cirkels in Figuur 3-3), zodat meer foerageergebied bereikt kan worden. De nieuwe nestlocaties zijn in 2020 nog niet gevonden/geaccepteerd door de zwarte stern. In 2020 is de grootste kolonie binnen het Natura 2000-gebied gepredeerd. In de jaren hierna zijn er nog nauwelijks broedende zwarte sterns waargenomen.

Foerageergebieden moeten binnen 400 tot maximaal 800 m van het nest liggen (schrift. med. Natuurmonumenten). Potentiële foerageergebieden liggen verspreid door het hele plassengebied en daarbuiten, onder andere in de Groene Jonker. Het areaal water al dan niet met waterplantenvegetaties, randen van helofytenzones, ruigtevegetaties en graslanden en visrijke wateren in het Natura 2000-gebied en omgeving is ruim meer dan 500 ha. Van dit areaal is echter een groot deel qua landschapsstructuur te gesloten om als foerageergebied te dienen (zwarte stern houdt ook in het foerageergebied een afstand van 150 m aan ten opzichte van opgaande begroeiing). De meer open delen bestaan grotendeels uit schrale veenmosrietlanden en moerasheiden, welke geen optimaal foerageerhabitat bevatten voor zwarte stern. De draagkracht is daarmee niet toereikend voor het populatiedoel.

3.2.4 Niet-broedvogels

3.2.4.1 Kolgans

Instandhoudingsdoelstellingen

De instandhoudingsdoelstelling (slaapfunctie) voor de kolgans is behoud van omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.000 vogels (seizoensmaximum).

Verspreiding en trend

In de jaren 2013/14 t/m 2017/18 was het gemiddeld seizoensmaximum 300 vogels, dit is onder de instandhoudingsdoelstelling. De korte-termijntrend (vanaf seizoen 2006/07) en de middellange-termijntrend (vanaf 2004) zijn sterk negatief. Wanneer de aantallen over een langere periode worden beschouwd, dan valt op dat over de gehele meetreeks sinds begin jaren '80 lage aantallen kolganzen in het Plassen- en moerasgebied aanwezig waren, en dat de instandhoudingsdoelstelling precies is vastgesteld op het moment dat er een tweetal seizoenen grote aantallen kolganzen zijn geobserveerd (04/05 en 05/06). Van de periode 2018-2022 zijn geen telgegevens bekend.

Leefgebied en knelpunten

In de natuurdoelanalyse van Nieuwkoopse Plassen & De Haeck is het leefgebied en benodigde oppervlak van de soort beschreven (Provincie Zuid-Holland, 2021). Voor de slaappleatsfunctie is veilig, rustig open water nodig. Er is ruim voldoende aanbod van rustig open water, binnen het Natura 2000-gebied lijkt de draagkracht daarmee op orde. Kolganzen foerageren grotendeels in de omgeving buiten het Natura 2000-gebied waar eiwitrijke graslanden en grote open landschappen veel algemener samengaan. In hoeverre de draagkracht van deze gebieden buiten het Natura 2000-gebied op orde is (voldoende rustige, eiwitrijke graslanden), is niet bekend. Het lijkt erop dat grote aantallen kolganzen ervoor kiezen om te slapen in de pioniermoerassen buiten het Natura 2000-gebied. In 2014 werden bijvoorbeeld 8.000 overnachtende kolganzen geteld in de Groene Jonker⁸.

⁸ <https://www.sovon.nl/nl/actueel/nieuws/kolgans-weer-op-nummer-1-tijdens-slaappleatstelling>

4 Beschrijving te beoordelen activiteit

4.1 Bedrijven en commerciële activiteiten: mostrekken

In deze voortoets wordt de activiteit mostrekken beoordeeld. Deze activiteit wordt niet uitgevoerd om bij te dragen aan het behalen van een of meerdere instandhoudingsdoelstelling(en). Daarnaast geldt dat verstoringsfactoren die voortkomen uit de activiteit in ruimte en/of tijd overlappen met te beoordelen instandhoudingsdoelstellingen. Deze activiteit wordt daarom meegenomen in deze toetsing.

4.1.1 Beschrijving zoals opgenomen in het eerste beheerplan

In het eerste beheerplan (Provincie Zuid-Holland, 2015a) is het volgende opgenomen over het mostrekken:

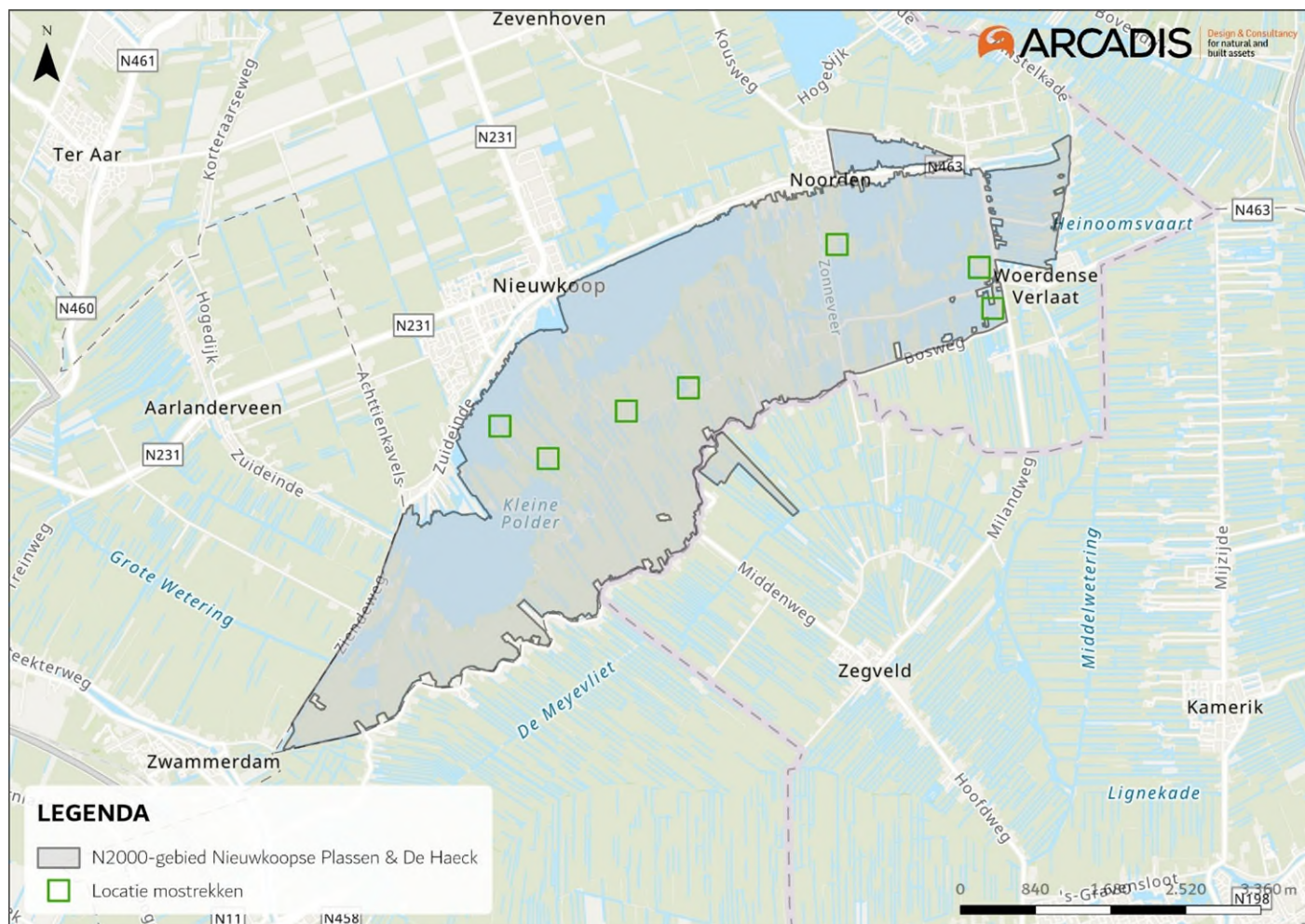
“In het gebied wordt door sommige rietsnijders ook veenmos getrokken (geoogst) en verkocht aan tuincentra. Veenmos wordt gebruikt vanwege het vermogen om water vast te houden. Dit wordt getrokken op percelen gesneden riet of bladriet waar mos groeit. Er zijn contracten of eigendomsrechten om op ongeveer 300 hectare mos te trekken. Deze worden echter niet alle benut, omdat er niet overal mos groeit en waar het groeit, is het vaak maar pleksgewijs. Ook is niet alle mos geschikt voor de verkoop. Het gebied waar mos wordt getrokken is ongeveer 160 hectare, waarvan ongeveer 60 hectare geschikt is voor de verkoop. Verder is de mosgroei zodanig dat er maximaal eens in de drie jaar mos kan worden getrokken. Er wordt ca. 9 hectare per jaar mos getrokken die kan worden verkocht.”

Het gebruik is vervolgens vrijgesteld onder de voorwaarde dat het gebruik beëindigd zou worden op percelen van Natuurmonumenten met het habitatype H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden).

4.1.2 Huidige vorm van de activiteit

In het gebied wordt nog steeds door sommige rietsnijders veenmos getrokken en verkocht aan tuincentra, veilingen en groothandels. Aan de voorwaarde dat het gebruik beëindigd wordt op percelen van Natuurmonumenten met het habitatype H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) is voldaan. Het afbouwen van het mostrekken op deze percelen in combinatie met andere maatregelen heeft geleid tot een toename aan veenmosrietland van 44 ha (Provincie Zuid-Holland, 2025). Ter compensatie zijn elders percelen ingericht voor het mostrekken. Het beheer is hier aangepast, zodat de opbrengst is geoptimaliseerd. Dit gebeurt door frezen en afschuiven en met gebruikmaking van het huidige aantal boten en composteerplaatsen. Mostrekken vindt nog plaats op zeer beperkt aantal (particuliere) percelen, waar de eigenaar dit toestaat (zie Figuur 4-1). Het beheer is zodanig dat de vegetatie zich niet ontwikkelt tot een voor een habitatype kwalificerend vegetatietype. Aanwezigheid van een habitatype op de betreffende percelen kan dan ook worden uitgesloten. Mogelijk zijn deze percelen wel onderdeel van het functioneel leefgebied van (een) Habitat- of Vogelrichtlijnsoort(en).

Het mostrekken vindt plaats in de periode half juli tot half april. Het wordt vaak samen uitgevoerd met riet-snijden, maar er zijn momenten dat alleen mostrekken wordt uitgevoerd. Voor het mostrekken wordt gebruik gemaakt van boten met verbrandingsmotoren en dezelfde vaarroutes als voor het riet snijden.

Figuur 4-1 Overzicht van de locaties van mostrekkens binnen het N2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck

5 Afbakening van storingsfactoren

5.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is beschreven welke activiteit wordt getoetst en op welke instandhoudingsdoelstellingen mogelijke effecten te verwachten zijn. In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de mogelijke storingsfactoren die kunnen optreden en op welke instandhoudingsdoelstellingen deze effect kunnen hebben. De aard en reikwijdte van deze afgebakende storingsfactoren worden vervolgens per activiteit beschreven.

5.2 Afbakening effecten

In Tabel 5-1 zijn voor de mogelijke storingsfactoren weergegeven die voortvloeien uit de activiteit 'mostrekken'. Effecten die kunnen optreden zijn verstoring door geluid, optische effecten, mechanische verstoring en verzuring en/of vermessing. Omdat er geen gebruik wordt gemaakt van zware machines, de activiteit enkel overdag plaatsvindt en de verstoring enkel tijdens de activiteit plaatsvindt, is er geen sprake van ruimtebeslag of verstoring door trilling en licht. In de onderstaande paragrafen worden de relevante storingsfactoren nader toegelicht.

Tabel 5-1 Overzicht van mogelijke storingsfactoren voor de te beoordelen activiteit

Activiteit	Verstoring door geluid	Verstoring door trilling	Optische verstoring	Verstoring door licht	Mechanische verstoring	Ruimtebeslag	Verzuring en/of vermessing
Bedrijven en commerciële activiteiten: mostrekken	X		X		X		X

Verzuring en/of vermessing

Bij het gebruik van verbrandingsmotoren voor de boten vindt bij de mostrekken stikstofuitstoot plaats. Dit kan leiden tot verzuring en vermessing van verschillende habitattypen en kan een negatief effect hebben op plantensoorten van de Habitatrichtlijn. Het mostrekken wordt vaak gelijktijdig uitgevoerd met rietsnijden, een activiteit die is vrijgesteld van de omgevingsvergunningplicht, omdat het wordt uitgevoerd ten behoeve van het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Hiervoor worden dezelfde boten en vaarroutes gebruikt. Wanneer dit het geval is, vindt er geen extra verstoring door verzuring en vermessing plaats.

Op 3 april 2025 heeft de provincie Zuid-Holland Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) gepresenteerd⁹. Dit plan is een aanvulling op de Rijksaanpak om de effecten van stikstofdepositie te reduceren. Eventueel significant negatieve effecten als gevolg van vormen van huidig gebruik, die leiden tot stikstofemissie en (mogelijk) tot stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen en/of leefgebieden binnen het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck of omringende Natura 2000-gebieden, welke leidt tot (aanvullende) overschrijding van kritische depositiewaarden (KDW) van stikstofgevoelige habitattypen en/of leefgebieden, wordt voorkomen door uitvoering te geven aan het SANE aanvullend op de Rijksaanpak. Dit garandeert onderscheiding van de relevante KDW's, waardoor individuele vormen van huidig gebruik niet kunnen leiden tot significant negatieve effecten op het halen van instandhoudingsdoelstellingen die aan Natura 2000-waarden zijn meegegeven. Genoemde programma's moeten derhalve gezien worden als Passende maatregel en waarmee gegarandeerd is dat stikstofemissie geen reden is om een vorm van huidig gebruik niet als vergunningvrij op te nemen in het Natura 2000-beheerplan.

⁹ <https://www.zuid-holland.nl/actueel/nieuws/april-2025/provincie-komt-met-aanpak-stikstofreductie/>

Wat natuurlijk niet betekent dat dit ook zondermeer geldt voor een andere optredende storingsfactor (zoals bijvoorbeeld geluid). Deze factoren worden wel meegenomen in voorliggende voortoets.

5.3 Aard en reikwijdte van storingsfactoren

5.3.1 Bedrijven en commerciële activiteiten: mostrekken

Verstoring door geluid en optische effecten

Aard

Het mostrekken kan verstoring door geluid en optische effecten veroorzaken door de aanwezigheid van mensen en het gebruik van motorboten. Verstoring door geluid en optische effecten treedt op bij verschillende dieren (zowel aangewezen soorten als typische soorten van habitattypen) en kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag. Hierdoor kan een lager reproductiesucces optreden, of kan het ervoor zorgen dat individuen het leefgebied verlaten. De mate van verstoring door geluid is onder anderen afhankelijk van het achtergrondgeluid, en de duur, frequentie en sterkte van de verstoringsbron zelf. De verstoring treedt enkel op gedurende het uitvoeren van de mostrekwerkzaamheden en is daarmee terugkerend maar tijdelijk van aard binnen de periode half juli tot half april (negen maanden). Het mostrekken wordt vaak gelijktijdig uitgevoerd met riet snijden, een activiteit die is vrijgesteld van de omgevingsvergunningplicht omdat het wordt uitgevoerd ten behoeve van het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Hiervoor worden dezelfde boten en vaarroutes gebruikt. Wanneer dit het geval is, vindt er geen extra verstoring door geluid en optische effecten plaats.

Reikwijdte

De effecten treden grotendeels gelijktijdig op, waarbij de verstoring van geluid de grootste reikwijdte heeft. De reikwijdte van geluid en optische effecten worden beïnvloed door de mate van geslotenheid van het gebied (zoals riet, heggen en bosschages). In de meer open delen, zoals de open wateren en rietlanden, dragen geluiden ver door en zijn optische beelden verder zichtbaar, waardoor dieren kwetsbaarder zijn voor deze verstoring. In de meer gesloten delen van het gebied, zoals moerasbossen en struwelen, dringt geluid minder ver door vanwege meer natuurlijke buffer en is er meer beschutting tegen optische verstoring. Bij gebruik van een boot met kleine buitenboordmotor (2,5 pk) is het maximale geluid circa 90 dB (Motorboot, 2018). Het geluidsniveau neemt in een vrije veldomgeving af met 6 dB per verdubbeling van de afstand (TeamGeluid, z.d.). In stiltegebieden (waar voornamelijk natuurlijke geluiden aanwezig zijn) wordt een gemiddeld geluidsniveau onder de 40 dB als doel gesteld (Rijksoverheid, z.d.). Het geluidsniveau neemt volgens voorgaande af van 90 dB tot 40 dB in circa 317 m afstand. Dit betekent dat de reikwijdte van het effect circa 317 m is van de activiteit.

Verstoring door mechanische effecten

Aard

Het mostrekken kan verstoring door mechanische effecten veroorzaken door het verwijderen van mos uit het landschap (frozen of afschuiven) of het lopen over het land. Dit kan leiden tot een beschadiging van de vegetatie en daarmee een afname van oppervlak of kwaliteit van habitattypen of leefgebied.

Reikwijdte

Mechanische verstoring van het mostrekken zelf vindt plaats op de locatie waar het mos getrokken wordt.

5.4 Conclusie afbakening

In hoofdstuk 3, 4 en 5 is afgebakend welke activiteit, relevante Natura 2000-waarden en mogelijke storingsfactoren van de activiteit beoordeeld zullen worden in deze voortoets. In dit hoofdstuk worden deze drie hoofdstukken bij elkaar gebracht (zie Tabel 5-2).

Geluids- en optische effecten kunnen aangewezen zoogdieren en vogelsoorten verstoren. Daarnaast kan het effect hebben op de kwaliteit van habitattypen door de verstoring van typische soorten. Op de percelen, waar mos wordt getrokken, liggen geen habitattypen, maar rondom deze percelen zijn wel de habitattypen H3140 Kranswierwateren, H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, H4010B Vochtige heiden (laagveengebied), H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea), H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) en H91D0 Hoogveenbossen aangewezen. De typische soorten van deze habitattypen, die mogelijk verstoord kunnen raken door geluids- en optische effecten, zijn ruisvoorn, snoek, zeelt, bosrietzanger, houtsnip, matkop, watersnip, dwergmuis en waterspitsmuis.

Mechanische effecten zijn alleen voor toepassing op aangewezen Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten. Op de percelen, waar mos wordt getrokken, zijn geen habitattypen aanwezig en het beheer op deze percelen, zodanig dat de vegetatie zich niet ontwikkelt tot een voor een habitatype kwalificerend vegetatietype. Aanwezigheid van een habitatype op de betreffende percelen kan dan ook worden uitgesloten. Mogelijk zijn deze percelen wel onderdeel van het functioneel leefgebied van (een) Habitat- of Vogelrichtlijnsoort(en).

De afbakening laat zien dat enkel de activiteit 'Bedrijven en commerciële activiteiten: mostrekken' wordt beoordeeld. Binnen deze activiteit zijn de storingsfactoren geluid, optische effecten en mechanische effecten van toepassing. Deze verstoring heeft mogelijk een overlap in ruimte en tijd met de volgende Natura 2000-waarden binnen Nieuwkoopse Plassen & De Haeck; H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, H4010B Vochtige heiden (laagveengebied), H6410 Blauwgraslanden, H6430B Ruigten en zomen (moerasspirea), H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen), H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden), H91D0 Hoogveenbossen, zeggekorfslak, noordse woelmuis, groenknolorchis, platte schijfhoren, roerdomp, zwarte stern en kolgans.

Tabel 5-2 Overzicht van de mogelijke storingsfactoren van de activiteit mostrekken op de afgebakende Natura 2000-waarden, waaraan instandhoudingsdoelen zijn meegegeven en waarvan effecten nader beoordeeld zullen worden in deze voortoets

Instandhoudingsdoelen	Storingsfactoren bij 'Bedrijven en commerciële activiteiten: mostrekken'		
	Geluid	Optische effecten	Mechanische effecten
H3140 kranswierwateren			
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	X	X	
H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)			
H6410 Blauwgraslanden			
H6430B Ruigten en zomen (moerasspirea)	X	X	
H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)			
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)			
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	X	X	
H7210 Galigaanmoerassen			
H91D0 Hoogveenbossen	X	X	
Zeggekorfslak			X
Noordse woelmuis	X	X	X
Groenknolorchis			X
Platte schijfhoren			X
Roerdomp	X	X	X
Zwarte stern	X	X	X
Kolgans	X	X	X

6 Effectbeschrijving en beoordeling

In dit hoofdstuk worden de effecten van de activiteit mostrekken op de instandhoudingsdoelstellingen beschreven. Vervolgens wordt beoordeeld of significant negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten zijn.

6.1 Mostrekken

6.1.1 Mechanische effecten

Effectbeschrijving

Ten gevolge van het mostrekken treden mogelijk mechanische effecten op ter plaatse van het mostrekken zelf op.

Habitattypen

Het mostrekken vindt enkel nog plaats op percelen die hiervoor zijn ingericht. Op deze percelen zijn, als gevolg van het specifieke beheer ten behoeve van 'veenmos', geen kwalificerende vegetatietypen voor een of meer habitattypen aanwezig, waardoor significante negatieve mechanische effecten van mostrekken op de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen op deze percelen op voorhand uit te sluiten zijn.

Habitatrichtlijnsoorten

Alle vier de Habitatrichtlijnsoorten (zeggekorfslak, noordse woelmuis, groenknolorchis en platte schijfhoren) kunnen voorkomen op of rondom de percelen waar het mostrekken plaatsvindt. Wanneer het verspreidingsgebied van de soorten wordt vergeleken met de percelen waar mos wordt getrokken, zijn deze percelen geen onderdeel van het leefgebied van zeggekorfslak, groenknolorchis of platte schijfhoren. De noordse woelmuis is wel nabij deze percelen waargenomen, maar de percelen vormen geen kerngebied voor de soort (Provincie Zuid-Holland, 2021; 2025).

Met de activiteit wordt enkel het mos verwijderd op de percelen. Hiermee treden er op zeggen (relevant voor zeggekorfslak), waterplanten met drijvende bladeren (relevant voor platte schijfhoren) en de groenknolorchis niet direct mechanische effecten op. Als de hiervoor benoemde vegetatie of soorten toch beschadigd worden door bijvoorbeeld vertrapping of het varen van de boot, is dit enkel sporadisch en tijdelijk van aard.

Voor de noordse woelmuis geldt dat de soort verspreid voorkomt binnen Nieuwkoopse Plassen & De Haeck, met een zwaartepunt in het noordoosten van het gebied. De hoogste relatieve dichtheden van de soort worden aangetroffen in de vegetatietypen riet-dominantie, pitrus-grasland en riet-pijpenstrootje-dominantie (Provincie Zuid-Holland, 2025). Met enkel het mostrekken op de aangegeven mospercelen vinden daarmee geen significante mechanische effecten plaats op het leefgebied van de noordse woelmuis.

Broedvogels

De roerdomp komt als broedvogel binnen de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck enkel op twee locaties voor (provincie Zuid-Holland, 2025). Deze locaties liggen minimaal op 500 m afstand van de percelen waar mostrekken plaatsvindt. Daarnaast broedt de roerdomp voornamelijk in overjarig rietland en foerageert in waterrijke rietlanden en beschutte overgangen van rietland naar grasland. Met het mostrekken op de afgesproken mospercelen vinden daarmee geen significante mechanische effecten plaats op het leefgebied van de roerdomp.

De zwarte stern komt als broedvogel voornamelijk in het midden en noordoosten van Nieuwkoopse Plassen & De Haeck voor. Hiervan ligt één van de mogelijke mostrekpercelen binnen 200 m van de waargenomen broedvogels. De overige mospercelen liggen op meer dan 1 km afstand. De zwarte stern broedt echter op uitgelegde nestvlotjes op het water en foerageert op vis en insecten in en rondom het water. Met het mostrekken op de afgesproken mospercelen vinden daarmee geen significante mechanische effecten plaats op het leefgebied van de zwarte stern.

Niet-broedvogels

De kolgans maakt gebruik van rustig open water als rustgebied en foerageert grotendeels buiten het Natura 2000-gebied op eiwitrijke graslanden. Het mostrekken op de aangegeven percelen heeft hiermee geen mechanisch effect op het leefgebied van de kolgans binnen Nieuwkoopse Plassen & De Haeck.

Effectbeoordeling

Het mostrekken vindt enkel op een aantal specifieke percelen plaats binnen Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (zie Figuur 4-1) waarop geen habitattypen aanwezig zijn en die geen essentiële standplaats of essentieel rust- en/of foerageergebied vormen voor Vogel- en habitatrichtlijnsoorten. Hiermee zijn significante negatieve effecten door mechanische verstoring door mostrekken op de instandhoudingsdoelstellingen van deze soorten op voorhand uitgesloten.

6.1.2 Geluid en optische verstoring

Effectbeschrijving

Ten gevolge van het mostrekken treden mogelijk verstoring op door geluid en optische effecten op de soorten noordse woelmuis, roerdomp, zwarte stern en kolgans. Daarnaast kunnen geluids- en optische effecten van de activiteit invloed hebben op de typische soorten ruisvoorn, snoek, zeelt, bosrietzanger, houtsnip, matkop, watersnip, dwergmuis en waterspitsmuis.

Habitattypen (typische soorten)

Het mostrekken zelf gebeurt niet ter plaatse van aangewezen habitattypen, maar voor bijbehorende typische soorten ruisvoorn, snoek, zeelt, bosrietzanger, houtsnip, matkop, watersnip, dwergmuis en waterspitsmuis geldt wel dat ze verstoord kunnen raken door geluid of optische effecten van de activiteit. Voor de vissoorten beperkt de verstoring zich tot onderwater geluid en optische verstoring door de boten die worden gebruikt om naar de mospercelen te komen. De boten komen echter kort voorbij en voor de vissen is er meer dan genoeg uitwijkmogelijkheden. Vogelsoorten en zoogdieren kunnen ook verstoord raken tijdens het mostrekken zelf. Wanneer deze soorten aanwezig zijn op of rond de mospercelen tijdens het mostrekken, zullen zij waarschijnlijk uitwijken naar andere locaties. Hiervoor is echter voldoende uitwijkmogelijkheid binnen het Natura 2000-gebied of zelfs binnen de mostrekpercelen dat op voldoende afstand ligt van de activiteit, omdat het mostrekken kleinschalig wordt uitgevoerd en niet in één keer over het gehele perceel plaatsvindt. De soort hoeft zich daarmee niet te verplaatsen buiten zijn leefgebied. Daarnaast is de activiteit en daarmee de verstoring door geluid en optische effecten tijdelijk van aard. Deze mogelijke tijdelijke verstoring door geluid en optische effecten zullen geen significante negatieve effecten hebben op het voorkomen van de typische soorten en daarmee op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de habitattypen in het Natura 2000-gebied.

Habitatrichtlijnsoorten

De noordse woelmuis komt verspreid voor binnen Nieuwkoopse Plassen & De Haeck, met een zwaartepunt in het noordoosten van het gebied. De soort kan voorkomen op de percelen waar het mostrekken wordt uitgevoerd, maar deze percelen maken geen onderdeel uit van het kerngebied van de soort. Echter kunnen de individuen die er voorkomen tijdelijk verstoord raken door geluid en optische effecten van het mostrekken. De soort zal zich bij verstoring binnen de percelen ondergronds verstoppen of schuilplaatsen zoeken in dichte vegetatie. Gedurende het mostrekken zijn er voor de soort voldoende uitwijkmogelijkheden binnen het perceel, omdat de activiteit kleinschalig uitgevoerd wordt en niet gelijktijdig over het gehele perceel plaatsvindt. De soort hoeft zich daarmee niet te verplaatsen buiten zijn leefgebied.

Broedvogels

De roerdomp komt als broedvogel binnen de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck enkel op twee locaties voor (provincie Zuid-Holland, 2025). Deze locaties liggen minimaal op 500 m afstand van de percelen waar mostrekken plaatsvindt, en daarmee buiten de verstoringsbufferzone van 250 m voor de soort (Krijgsveld *et al.*, 2022). Met de afstand tot de mospercelen en de opgaande vegetatie in de omgeving als barrière voor geluids- en optisch effecten zal de roerdomp geen significante effecten hiervan ondervinden. Daarnaast vindt het mostrekken plaats van half juli tot half april en daarmee niet in het broedseizoen, een meer verstoringsgevoelige periode, van de roerdomp (half april-half juni; vogelbescherming.nl). Bovendien broedt de roerdomp voornamelijk in overjarig rietland en foerageert in waterrijke rietlanden en beschutte overgangen van rietland naar grasland. Hiermee vormen de mostrekpercelen geen essentieel broed- en foerageergebied voor de soort. Significante negatieve effecten door geluids- en optische verstoring op de instandhoudingsdoelstellingen van de soort zijn daarom op voorhand uitgesloten.

De zwarte stern komt als broedvogel voornamelijk in het midden en noordoosten van Nieuwkoopse Plassen & De Haeck voor. Hiervan ligt één van de mogelijke mostrekpercelen binnen 200 m van de waargenomen broedvogels. De overige mostrekpercelen liggen op meer dan 1 km afstand. De zwarte stern heeft een verstoringsbufferzone van 250 m (Krijgsveld *et al.*, 2022). Het mostrekken vindt echter plaats van half juli tot half april en daarmee niet in het broedseizoen van de zwarte stern (mei-juni; vogelbescherming.nl).

Daarnaast broedt de soort op uitgelegde nestvlotjes op het water en foerageert op vis en insecten in en rondom het water, dus niet op de mostrekpercelen zelf. Hiermee vormen de mostrekpercelen geen essentieel broed- en foerageergebied voor de soort. Hoewel tijdelijke geluids- en optische verstoring door mostrekken plaats kan vinden, heeft dit geen significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soort.

Niet-broedvogels

Het mostrekken vindt plaats van half juli tot half april en daarmee is er overlap met de overwinteringsperiode van de kolgans in het Natura 2000-gebied. De kolgans maakt gebruik van rustig open water als rustgebied en foerageert grotendeels buiten het Natura 2000-gebied op eiwitrijke graslanden. De percelen waar mos wordt getrokken maken geen essentieel onderdeel uit van het leefgebied van de soort. De kolganzen komen verspreid voor in het gebied en kunnen dus ook opvliegen tijdens de vaarbewegingen naar de mospercelen. Binnen Nieuwkoopse Plassen & de Haeck is echter genoeg rustgebied aanwezig voor de kolganzen om naar uit te wijken gedurende de activiteit.

Effectbeoordeling

Het mostrekken vindt enkel op een paar specifieke percelen plaats binnen Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (zie Figuur 4-1) die geen essentieel broed-, rust- en/of foerageergebied vormen voor Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten. Hiermee zijn significante negatieve effecten door geluids- en optische verstoring door mostrekken op de instandhoudingsdoelstellingen van deze soorten op voorhand uitgesloten.

7 Conclusie

In deze voortoets is het effect van mostrekken op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck beoordeeld. Significant negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van het mostrekken, zoals omschreven en opgenomen in deze voortoets, zijn uitgesloten.

8 Literatuur

BIJ12. (2017). *Kennisdocument noordse woelmuis, microtus oeconomus arenicola*, Versie 1.0 juli 2017.

Boesveld, A. & Kalkman, V. (2007). Verspreiding en habitat van de Zeggekorfslak (*Vertigo moulinsiana*) in Zuid-Holland. Stichting European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Dam, T. & van 't Veer, R. (2010). Vegetatie- en soortkartering Nieuwkoopse Plassen & De Haeck 2009: Inclusief habitatkaart 2009 en soortgegevens van 2006-2008. Van der Goes & Groot rapport 2010-8. In opdracht van Provincie Zuid-Holland, Natuurmonumenten en Alterra.

Diggelen, J. & van den Broek, T. (2018). Natura 2000 onderzoek naar veenmosrietlanden (H7140B) in Nieuwkoopse Plassen & De Haeck; Effecten van herstelstrategieën in het kader van PAS – tussentijdse concept rapportage. In opdracht van Provincie Zuid-Holland.

Faunabeheereenheid (FBE) Zuid-Holland, 2024, *Faunabeheerplan vos Zuid-Holland 2024-2031*.

Gemeente Nieuwkoop, 2021, *Gemeentelijk Rioleringsplan 2021 t/m 2025*.

Koese, B., Kalkman, V. & Boesveld, A. (2016). Fauna kartering ongewervelden Nieuwkoopse plassen gebied; Typische soorten en soorten van de Habitatrichtlijn. EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.

Koese, B., Boesveld, A., Gmelig Meyling, A. (2021). Ongewervelden van de habitatrichtlijn in de Nieuwkoopse plassen: kartering 2021, EIS Kenniscentrum insecten en Stichting Anemoon.

Langbroek, M., van der Goes, D.J. & Pepping, P. (2019b). Florakartering Nieuwkoopse Plassen 2019; Kartering van SNL-soorten, Rode Lijstsoorten en typische habitatsoorten. In opdracht van Natuurmonumenten

Motorboot, 2018. *Welke outboard is de beste?* Webpagina: [Lezerspaneltest 2,5 pk outboards | 100 Procent Motorboot](#), geraadpleegd op 02-04-2025

Paardenkooper, R., & van Schie, M. (2021). The habitat preference of root voles in Nieuwkoopse Plassen, the Netherlands. *Lutra* 64 (2): 123-136

Pranger, D.P., (2009). Vegetatiekartering De Meije, Armenland Ruwiel en Kamerik Teylingens, 2008. EGG consult, Pranger & Tolman ecologen rapport 744. In opdracht van Staatsbosbeheer.

Provincie Zuid-Holland, 2013, *Ontwerp-Beheerplan bijzondere natuurwaarden in de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck - Periode 2014 – 2019, Achtergrondrapport bij hoofdstuk 7: huidig gebruik*, Ongepubliceerd, Opgesteld door Royal Haskoning, in opdracht van Provincie Zuid-Holland.

Provincie Zuid-Holland, 2015a, *Beheerplan Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck, Periode 2015-2021*.

Provincie Zuid-Holland, 2015b, *Beheerplan Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck, Periode 2015-2021, Bijlagen voorbereidend onderzoek beheerplan*.

Provincie Zuid-Holland, 2021, *Natuurdoelanalyse Natura 2000; 103 Nieuwkoopse Plassen & De Haeck*, opgesteld in samenwerking met Arcadis, Royal Haskoning DHV en SWECO

Provincie Zuid-Holland, 2025., *Beheerplan Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck, Periode 2025-2031*

Stofberg, S., van Dijk, G., Mandemakers J., Cusell, C., Muijen, T., & Kooijman, A. (2019). Verzuring en ontwikkeling van trilveenvegetaties in De Haeck. In opdracht van Natuurmonumenten. KWR 2019.038.

TeamGeluid, z.d. *Hoeveel neemt geluid af over afstand?* Webpagina: [Hoeveel neemt geluid af over afstand? - TeamGeluid](#), geraadpleegd op 02-04-2025.

Van den Broek, T., Smolders, F., van der Welle, M., (2011). Bodemchemisch onderzoek veenmosrietlanden in de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck: Onderzoek in relatie tot de kritische depositiewaarde voor stikstof. Royal Haskoning en B-Ware. Rapportnummer 9W9365a0. In opdracht van Provincie Zuid-Holland.

Van der Goes, D.J. (2024). Habitatypekaart T1 Nieuwkoopse Plassen & De Haeck 2017-2019. In opdracht van Provincie Zuid-Holland. Van der Goes & Groot.

Van der Welle, M., Jensen I. & T. van den Broek. (2012). Hydro-ecologische en bodemchemische systeemanalyse van de Schraallanden langs de Meije. Royal Haskoning rapportnummer 9W4238a0 en 9X1414a0. In opdracht van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en Provincie Utrecht.

Bijlage A Niet getoetst gebruik

Vergunningvrij

In onderstaande paragrafen is opgenomen welke activiteiten, die zijn opgenomen in het eerste beheerplan, nog steeds vergunningvrij (in het kader Natura 2000 Omgevingswet) uitgevoerd kunnen worden.

Vrijstelling instandhoudingsmaatregelen

Onder deze categorie vallen de activiteiten die uitgevoerd worden die noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Onderstaand zijn de activiteiten opgenomen die zijn getoetst in het eerste beheerplan en tot deze categorie behoren. Al het beheer en de maatregelen, die zijn opgenomen in het tweede beheerplan, vallen ook onder deze categorie en zijn daarmee vrijgesteld van een vergunningplicht. Zie het juridisch kader in hoofdstuk 2 voor wanneer een activiteit onder deze categorie valt.

1. Rietsnijden

In het gebied wordt rietland gehouden voor commerciële doeleinden in maaibeheer. Ten tijde van het opstellen van het eerste beheerplan vond dit plaats op ongeveer 400-450 ha (provincie Zuid-Holland, 2013a). Eigenaar en snijder kunnen hierbij afspraken maken over secundaire voorwaarden. Dit gebruik is in het eerste beheerplan vrijgesteld onder de voorwaarde dat afspraken gemaakt dienden te worden met betrekking tot spuiten met MCPA van met name H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietland) en dat gestopt diende te worden met sluikbranden op de percelen van Natuurmonumenten. Aan deze voorwaarden is voldaan. Gebruik MCPA is nu bij wet verboden en op de percelen van Natuurmonumenten heeft een transitie van wintermaaien en verbranding naar nazomermaaien met afvoer plaatsgevonden.

De manier waarop riet snijden nu plaatsvindt is nodig voor het beheer van het gebied. Het openhouden van de vegetatie is nodig voor behoud van leefgebied van soorten op de lange termijn. Zonder het maaien van riet zou het verruigen en verouderen. De veenmosrietlanden zijn een onderdeel van het leefgebied van de Noordse woelmuis. Voor deze soort is het van belang dat er een gevarieerde vegetatiestructuur aanwezig is met voldoende schuilmogelijkheden. Daarbij is het ook van belang dat de vegetatie niet verdicht en verbost. Ditzelfde geldt voor het leefgebied van moerasvogels zoals rietzanger en snor.

2. Waterbeheer binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied (met uitzondering van de onderbemaling)

Het peilbeheer binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied is ingericht ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen. Het uitvoeren van de werkzaamheden (inclusief beheer en onderhoud) omtrent het peilbeheer zijn daarmee noodzakelijk voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen.

De defosfateringsinstallatie binnen het gebied heeft als doel om de hoeveelheid fosfaat in het oppervlaktewater naar beneden te krijgen. Het fosfaatgehalte is momenteel te hoog in het oppervlaktewater voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Daarmee is het hebben en het gebruiken van de defosfateringsinstallatie ook noodzakelijk voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen en daarmee vergunningvrij.

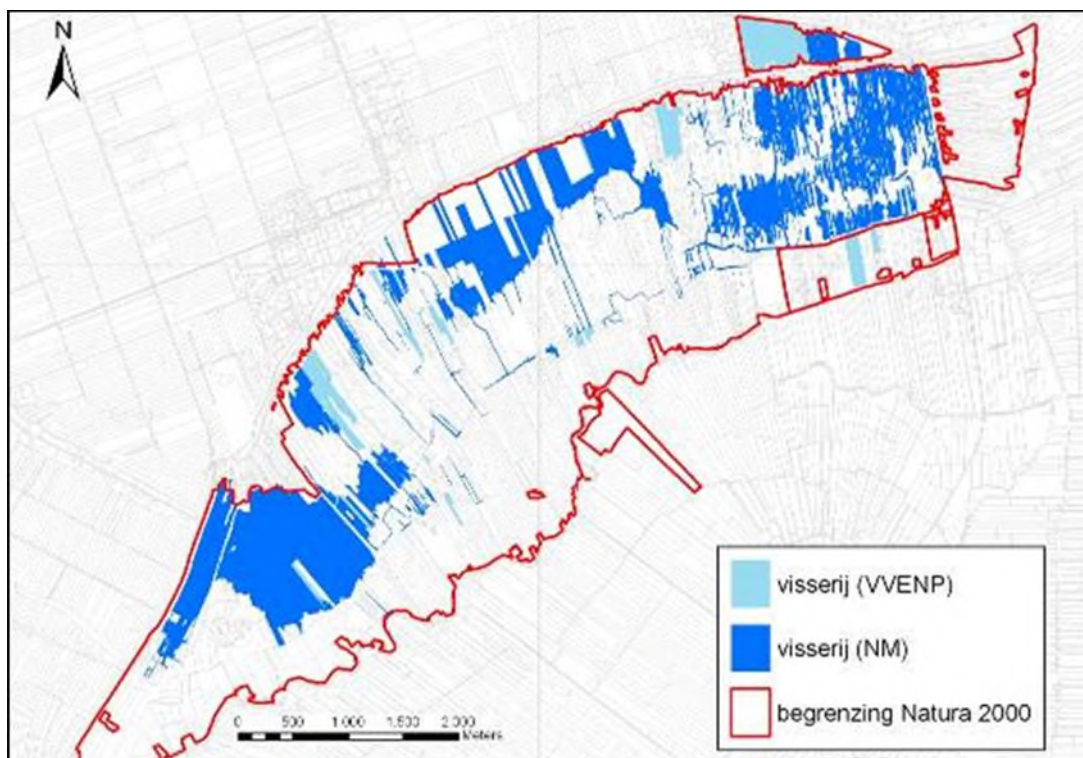
Beheer wat valt onder waterbeheer en wat onder andere vergunningvrij kan worden uitgevoerd:

- 1) Activiteiten gericht op het bedienen, onderhoud en renovatie van kunstwerken.
- 2) Uitvoer van inspecties ten behoeve van de schouw.
- 3) Maaibeheer aan de Boswetering (primaire watergang HDSR in De Haak) omvat twee rondes, in mei/juni en september/oktober (afhankelijk van ontwikkeling waterplanten). Vaak wordt de eerste ronde alleen de maaikorf gebruikt (smalle stuk tegen de Oude Meije en pleksgewijs de rest van de Boswetering). De tweede ronde wordt er met de maaiboot geschoond, tenzij er zich nauwelijks waterplanten in het natte profiel bevinden; in dat geval alle met de maaikorf.
- 4) Uitvoeren van gewoon en/of buitengewoon onderhoud aan waterstaatswerken.
- 5) Bedienen van inlaten, stuwen en gemalen.
- 6) Baggeren bezinksloot i.v.m. defosfatering.
- 7) Het plaatsen van peilschalen.
- 8) Het hebben en gebruiken van een defosfateringsinstallatie.
- 9) Het schutten met de Zieme- en de Slikkendamsesluis.
- 10) Indien noodzakelijk, het plaatsen van noodpompen.

3. Beroepsvisserij

Sinds 2008 is er in het gebied een vijftal beroepsvissers actief, gegroepeerd in een coöperatie. Ten tijde van het opstellen van het vorige beheerplan had de coöperatie beschikking over het viswater, zoals opgenomen in Figuur 8-1. Ten tijde van het tweede beheerplan wordt er nog steeds gevisst in ditzelfde gebied. Ook is de intensiteit van de visserij niet veranderd. Het gemiddelde aantal fuiken ligt nog steeds op 40-50 fuiken per maand. Wel is veranderd dat de visserij nu gericht is op de Amerikaanse rivierkreeft. Dit is een exoot die schadelijk is voor het gebied. De soort zorgt (onder andere) voor een afname van de onderwatervegetatie, wat zorgt voor een afname in oppervlakte en kwaliteit van de H4056 Platte schijfhoren. Het wegvangen van de Amerikaanse rivierkreeft is daarmee noodzakelijk voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen en is daarmee uitgezonderd van vergunningplicht.

Naast Amerikaanse rivierkreeft wordt er ook gevisst op paling en snoekbaars. Het vissen op deze soorten gebeurt gelijktijdig met het vissen op de Amerikaanse rivierkreeft. Hierdoor treedt er geen extra verstoring op en hoeven er geen extra vaarbewegingen te worden uitgevoerd voor het vissen op paling en snoekbaars ten opzichte van het vissen op de Amerikaanse rivierkreeft. Zoals ook in het eerste beheerplan wordt benoemd, kan tijdens het vissen ook bittervoorn als bijvangst worden gevangen. Zoals ook in de voortoets is beschreven, worden de instandhoudingsdoelstellingen voor de bittervoorn gehaald en is er geen sprake van een negatieve trend. Huidige activiteiten kunnen daarmee geen significant negatief effect hebben op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Anders zouden immers de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald kunnen worden. Significante negatieve effecten op de bittervoorn zijn daarmee uitgesloten.

Figuur 8-1 Locatie waar visserij plaatsvindt. Ten tijde van het eerste beheerplan (2015) en het tweede beheerplan (2025)

Geen Natura 2000-activiteit

Onder deze categorie vallen activiteiten zoals hieronder opgenomen.

Recreatief gebruik op bestaande infrastructuur valt niet onder de definitie van project, zoals opgenomen in de Omgevingswet en de Habitatrichtlijn (zie hoofdstuk 2). Wel kunnen er maatregelen, regels en verbodsbepalingen worden ingevoerd binnen het Natura 2000-gebied met betrekking tot recreatie die ten behoeve zijn van het behalen van de instandhoudingsdoelstelling. Het is verplicht om deze maatregelen, regels en verbodsbepalingen na te volgen. Denk hierbij aan zaken zoals rustperiodes en toegangsbeperkingen.

Let op! Het organiseren van recreatieve excursies wordt wel gezien als plan of project en is daarmee een Natura 2000-activiteit. Ook het nieuw aanleggen van recreatieve voorzieningen, zoals vaarwegen, fiets- en wandelpaden worden gezien als een plan of project.

Activiteiten, die getoetst zijn in het eerste beheerplan en onder deze categorie vallen, zijn:

- 1. Particuliere recreatie op bestaande wegen, zoals wandelen en fietsen**
- 2. Particuliere recreatie in het water (op toegestane locaties), zoals zwemmen, schaatsen en sportvissen**
- 3. Particuliere recreatievaart (op toegestane locaties)**

Let op! De overheid kan het gebruik wel reguleren. Dit doet gemeente Nieuwkoop in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Hierin is opgenomen dat voor particuliere recreatievaart wel een vaarvergunning verplicht is. Dus is dus een ander type vergunning.

4. Gebruik van bestaande verblijfsrecreatie

Het aanleggen van nieuwe verblijven of voorzieningen is wel een Natura 2000-activiteit. Als nieuwe recreatieverblijven in de toekomst aangelegd worden is dat een project, waarbij het noodzakelijk kan zijn om een omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit aan te vragen.

Niet bij voorbaat vergunningvrij

In deze categorie vallen de activiteiten die niet vergunningvrij opgenomen kunnen worden volgens het juridisch kader in hoofdstuk 2 en die niet zijn getoetst in de voortoets. Van deze activiteiten is niet bekend of deze een (geldige) vergunning Natura 2000 hebben. Wanneer activiteiten een geldige vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Wanneer er niet (meer) aan de voorwaarden in de vergunning wordt voldaan, is de vergunning niet geldig. De initiatiefnemer van de activiteit is in dat geval verantwoordelijk voor het opnieuw (laten) toetsen van de activiteit en, indien nodig, een nieuwe vergunning aan te vragen.

Bij het opstellen van dit beheerplan is niet onderzocht of activiteiten een vergunning hebben, vergunningen nog steeds geldig zijn en of een activiteit anders wordt uitgevoerd dan is opgenomen in de vergunning.

1. Evenementen (zonder vergunning)

In het eerste beheerplan is een aantal evenementen getoetst waarvoor geen vergunning Natuurbescherming (nu Omgevingswet) is aangevraagd. Voor dit beheerplan is niet getoetst of deze evenementen nog steeds vergunningvrij uitgevoerd kunnen worden. De initiatiefnemers van de evenementen zijn zelf verantwoordelijk voor het (laten) toetsen van hun activiteit en, indien nodig, het aanvragen van een vergunning Omgevingswet. Let hierbij op dat de Omgevingswet niet alleen betrekking heeft op Natura 2000 maar ook op andere kaders, zoals soortbescherming.

2. Georganiseerde excursies

Georganiseerde excursies vallen niet onder regulier recreatief gebruik van bestaande infrastructuur en worden daarmee gezien als Natura 2000-activiteit.

3. Commerciële recreatievaart

In de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck heeft dit met name betrekking op de rondvaartboten.

4. Luchtrecreatie

Vormen van luchtrecreatie in de omgeving van het Natura 2000-gebied zijn niet onderzocht. Het gaat hierbij om activiteiten, zoals:

- Schermvliegen
- Sportvliegtuigjes
- Ballonvaart

In het eerste beheerplan zijn significant negatieve effecten ten gevolge van ballonvaart niet uitgesloten. Ballonvaart werd daarmee in het eerste beheerplan niet opgenomen als een vrijgestelde activiteit. Ook van schermvliegtuigen en sportvliegtuigjes werden negatieve effecten in het eerste beheerplan niet uitgesloten. Voor het tweede beheerplan is geen toetsing uitgevoerd naar de effecten van luchtrecreatie. Deze activiteiten zijn daarom niet bij voorbaat vergunningvrij.

5. Peilbeheer: onderbemaling binnen begrenzing van het Natura 2000-gebied

De onderbemalingen binnen het gebied zijn niet getoetst, omdat daar nu een gebiedsproces voor loopt. De verwachting is dat daar een voorstel voor wijziging van de onderbemalingen uitkomt dat ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen zal zijn.

6. Peilbeheer buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied

In de omgeving van het Natura 2000-gebied liggen veel landbouwgebieden in de lagergelegen polders. Het peilbeheer in deze gebieden is aangepast ten behoeve van de landbouw: lager in winter en voorjaar en hoger in de zomer. Door het grote hoogteverschil met het peil in de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck en het strakke, lagere agrarische peilbeheer in de polders vindt versterkte wegzijging plaats van water uit het plassengebied.

7. Faunabeheer- en bestrijding

Voor Faunabeheer- en bestrijding zijn verschillende protocollen opgesteld voor verschillende soorten¹⁰. In deze protocollen is in veel gevallen niet expliciet rekening gehouden met het voorkomen van effecten op Natura 2000-gebieden.

¹⁰ [Diersoorten - FBEZH](#)

Bekend is dat in het gebied muskusratbestrijding plaatsvindt. Muskusrattenbestrijding is nodig vanuit het oogpunt van veiligheid van de waterkeringen. Voor de bestrijding van overige overlastsoorten is een vergunning afgegeven, zie ook volgende categorie. Exotenbestrijding en faunabeheer, dat nodig is voor het behalen van de instandhoudingsdoelen, vallen onder de uitzondering op de vergunningplicht.

Vergunningplichtig

Onder deze categorie vallen de activiteiten die vergunningplichtig zijn in het kader van Natura 2000 voor de Omgevingswet. Wanneer activiteiten een geldige vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Wanneer er niet (meer) aan de voorwaarden in de vergunning wordt voldaan, is de vergunning niet geldig. De initiatiefnemer van de activiteit is in dat geval verantwoordelijk voor het opnieuw (laten) toetsen van de activiteit en, indien nodig, het aanvragen van een nieuwe vergunning.

Onderstaande activiteiten zijn opgenomen in het eerste beheerplan en waarvan bekend is dat deze een vergunning hebben gekregen in het verleden. Bij het opstellen van dit beheerplan is niet onderzocht of de vergunningen nog steeds geldig zijn en of een activiteit anders wordt uitgevoerd dan is opgenomen in de vergunning. **Dit is geen complete lijst van activiteiten die vergunningplichtig zijn en die uitgevoerd worden in de Nieuwkoopse Plassen & De Haeck.**

1. Gebruik van wegen

De aanleg van de wegen is in het verleden via een vergunning traject verlopen. Het gebruik (en onderhoud) van de wegen is een onderdeel van deze vergunningen. Gebruik (en onderhoud) van de wegen is dus toegestaan. Op het moment dat er een aanpassing aan de wegen moet gebeuren, die niet valt onder onderhoud, of een nieuwe weg wordt aangelegd, moet hiervoor opnieuw getoetst worden en moeten (indien nodig) vergunningen Omgevingswet worden aangevraagd. Dat is anno januari 2025 niet aan de orde.

2. Woonschepen en niet gerioleerde woonschepen

De aanleg/plaatsing van de woonschepen is in het verleden via een vergunning traject verlopen. Het gebruik van de woonschepen is een onderdeel van deze vergunningen. Gebruik van de woonschepen is dus toegestaan. Het nieuw plaatsen van een woonschip wordt gezien als een nieuwe activiteiten, waarvoor opnieuw toetsingen en (indien nodig) vergunning Omgevingswet voor moeten worden aangevraagd. Dat is anno januari 2025 niet aan de orde.

Met betrekking op de niet gerioleerde percelen zijn in het Omgevingsplan van gemeente Nieuwkoop, maar ook in de Waterschapsverordening de Rijnlandse Keur¹¹, kaders opgenomen, zie artikel 22.12 in het Omgevingsplan en hoofdstuk 22 in de Waterschapsverordening. Als een perceel in aanmerking komt tot lozing van huishoudelijk afvalwater op een oppervlaktewaterlichaam, dan moet dat geleid worden via een zuiveringsvoorziening. Daarnaast is het Hoogheemraadschap van Rijnland voornemens om samen met de gemeenten het aantal riool overstorten en niet gerioleerde lozingen van huishoudelijk afvalwater op het oppervlaktewatersysteem aan te pakken¹².

3. Commerciële luchtvaart

Voor de aanleg en gebruik van commerciële luchtvaart, zoals Schiphol, is een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming verleend. Voor het aanpassen en/of uitbreiden van Schiphol zal een nieuwe vergunning Omgevingswet aangevraagd moeten worden.

4. Bedrijven

Onder deze categorie vallen de bestaande bedrijven in en rondom de Nieuwkoopse Plassen. Binnen de Meijegraslanden en Westveen is nog een beperkt aantal bedrijven en pachters aanwezig. Sinds het opstellen van het eerste beheerplan zijn ten minste twee bedrijven opgekocht en gestopt. Het is bekend dat de agrariërs in de Meijegraslanden een vergunning hebben in het kader van de Natuurbeschermingswet of de Wet natuurbescherming.

Het gaat onder andere om bedrijven als:

- Veehouderij
- Akkerbouw
- Tuinbouw
- Sierteelt

¹¹ [Waterschapsverordening de Rijnlandse Keur | Lokale wet- en regelgeving](#)

¹² Hoogheemraadschap van Rijnland, 2024, Nota naleving 2024, Waterschapsblad nr 19585, 18 september 2024, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/wsb-2024-19585.pdf>

5. Sportvisserij Binnenpolder

Voor het sportvissen in de Binnenpolder is een vergunning verleend.

6. Evenementen

In het eerste beheerplan zijn diverse evenementen opgenomen onder toetsing huidig gebruik. Voor een deel van deze evenementen was een vergunning Wet Natuurbescherming (nu Omgevingswet) aangevraagd. Voor deze evenementen geldt, zoals ook hierboven beschreven, dat wanneer de vergunning nog steeds geldig is en het evenement wordt uitgevoerd onder de voorwaarden, zoals opgenomen in de vergunning, het evenement zonder nieuwe vergunning kan plaatsvinden. De evenementen, waarvoor destijds geen vergunning is aangevraagd en die alleen getoetst zijn in het vorige beheerplan, zijn niet opnieuw getoetst. De initiatiefnemers van de evenementen zijn zelf verantwoordelijk voor het (laten) toetsen van hun activiteit en het, indien nodig, aanvragen van een vergunning Omgevingswet. Let hierbij op dat de Omgevingswet niet alleen betrekking heeft op Natura 2000 maar ook op andere kaders, zoals soortbescherming.

7. Overige bestrijding van overlastsoorten

Voor de bestrijding van de overlastsoorten vos en niet raszuivere gans is aan Natuurmonumenten voor het plassen- en moerasgebied een Natuurbeschermingswet-vergunning verleend en betreft het deel van het Natura 2000-gebied gelegen binnen Zuid-Holland.

Colofon

VOORTOETS HUIDIG GEBRUIK
BEHEERPLAN NIEUWKOOPSE PLASSEN & DE HAECK

KLANT
Provincie Zuid-Holland

AUTEUR
Arcadis Natuur & Biodiversiteit

PROJECTNUMMER
30128930

ONZE REFERENTIE
6SFHP4M4FFZN-618226599-599:1.0

DATUM
9 april 2025

STATUS
Definitief

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende datagedreven duurzame ontwerp-, advies- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij zijn met 36.000 architecten, data-analisten, ingenieurs, projectplanners, water- en duurzaamheidexperts. Onze gedeelde passie is: Improving quality of life. Toewijding aan de strategie 'accelerating a planet positive future' onderschrijft onze wereldwijde samenwerking met klanten en hoe we hen helpen met duurzame projectkeuzes. We combineren digitale met mensgerichte innovaties en omarmen toekomstgerichte vaardigheden op het gebied van milieu, energie, water, gebouwen, transport en infrastructuur. We werken vanuit meer dan dertig landen en rapporteerden in 2023 een bruto omzet van 5 miljard euro. www.arcadis.com

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 220
3800 AE Amersfoort
Nederland

T **+31 (0)88 4261 261**